

Redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

Översyn av förutsättningarna för en ökad tillämpning av undantag inom vattenförvaltningen

Utgiven av: Länsstyrelsen i Västerbotten
Ansvarigt distrikt: Bottenhavets vattendistrikt, Dnr. 537-1218-18
Författare: Lisa Dahlén, Sabine Lagerberg, Yamini Lind,
Katrín Herrlin Sjöberg
Illustrationer: Lisa Dahlén, Hannes Löfgren
Omslagsfoto: Lisa Dahlén
Version: Digital

Sammanfattning

I 2017 års regleringsbrev fick de länsstyrelser som är vattenmyndigheter i uppdrag av regeringen att se över om det finns ytterligare vattenförekomster där förutsättningarna för tillämpning av 4 kap. 3, 9 och 10 §§ i förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön (vattenförvaltningsförordningen) är uppfyllda. Dessa bestämmelser i vattenförvaltningsförordningen rör förklarande av en vattenförekomst som kraftigt modifierad eller konstgjord (3 §), tidsfrist för att nå god vattenstatus (9 §) och undantag från att nå god vattenstatus (10 §).

Vattenmyndigheterna har under 2017 genomfört uppdragen i samverkan, och arbetet redovisas därför samlat för alla fem vattenmyndigheter i en gemensam rapport. Denna rapport beskriver hur vattenmyndigheterna har inlett översynen under 2017 och planerat det fortsatta arbetet steg för steg.

Under 2017 har den hittillsvarande tillämpningen av de aktuella bestämmelserna analyserats, säkerheten i sambandet mellan typ av miljöpåverkan och vattnens status har utvärderats och utveckling har påbörjats av metoder för framtida tillämpningar.

De fem vattenmyndigheterna har valt att samarbeta i uppdraget och presenterar genomfört arbete under 2017 i en gemensam rapport. Rapporten avslutas med reflektion över förutsättningarna för det fortsatta arbetet.

Förkortningar.

IED	Industriutsläppsdirektivet (2010:75/EU) (Industrial Emission Directive)
KMV	Kraftigt modifierat vatten
KV	Konstgjort vatten
MKN	Miljö kvalitetsnorm
VISS	Vatteninformationssystem Sverige

Innehållsförteckning

1. Bakgrund	4
1.1 Uppdraget	4
1.2 Avgränsningar	4
1.3 När och hur kan fastställda miljö kvalitetsnormer revideras?	4
1.4 Rättsliga förutsättningar för tillämpning av 4 kap. 3, 9, 10 §§ vattenförvaltningsförordningen	5
2. Metod – översynens genomförande	7
3. Resultat och diskussion för 2017.....	10
3.1 Utvärdering av tillämpning 2016 av 4 kap, 3, 9, 10 §§ vattenförvaltningsförordningen	10
3.2 Analys av sambandet mellan påverkanstyp och statusklassning	12
3.3 Inventering av typexempel som kan vara aktuella för tillämpning	13
3.4 Urval av metoder för bedömning av orimliga kostnader	14
3.5 Inventering av tekniskt möjliga åtgärder per påverkanstyp	16
3.6 Identifiering av samhällsviktig verksamhet	16
3.7 Bevakning av pågående arbete inom EU:s arbetsgrupper	17
3.8 Förutsättningar för prioritering av påverkanstyper	17
4. Slutord för 2017 – hur går vi vidare?	18
Bilaga 1	Rättsliga förutsättningar
Bilaga 2	Påverkanstyper och drivkrafter
Bilaga 3	Referensdokument över tekniskt möjliga åtgärder per påverkanstyp
Bilaga 4	Samhällsviktig verksamhet
Bilaga 5	Matris över förutsättningar

1. Bakgrund

1.1 Uppdraget

I regleringsbrevet för budgetåret 2017 fick de fem länsstyrelser som är vattenmyndigheter likalydande uppdrag:

”Havs- och vattenmiljö

25. De länsstyrelser som är vattenmyndigheter ska se över om det finns ytterligare vattenförekomster där förutsättningarna för tillämpning av 4 kap. 3, 9 och 10 §§ vattenförvaltningsförordningen (2004:660) är uppfyllda. Arbetet ska genomföras efter samråd med andra relevanta myndigheter. Uppdraget ska genomföras under perioden 2017–2019. De berörda länsstyrelserna ska senast den 28 februari varje år redovisa resultatet av den översyn som skett under närmast föregående år, den sista redovisningen ska ske 28 februari 2020. Länsstyrelsen i Västernorrlands län ska sammanställa redovisningarna och redovisa sammanställningen till regeringen (Miljö- och energidepartementet). Den första redovisningen ska lämnas till regeringen (Miljö- och energidepartementet) senast den 28 februari 2018.”¹

Översynen omfattar således tillämpningen av vattenförvaltningsförordningens bestämmelser avseende förklarande av vattenförekomster som kraftigt modifierade eller konstgjorda (4 kap. 3 §), tidsfrister (4 kap. 9 §) och mindre stränga krav (4 kap. 10 §).

1.2 Avgränsningar

Översynen avser tillämpningen av bestämmelserna om kraftigt modifierade och konstgjorda vatten och undantag i 4 kap. 3, 9, 10 §§ vattenförvaltningsförordningen, men omfattar inte undantag med anledning av en ny verksamhet eller åtgärd (4 kap. 11 § vattenförvaltningsförordningen) eller avvikelser på grund av exceptionella naturliga orsaker eller olyckor (4 kap. 12 § vattenförvaltningsförordningen).

För att översynen av tillämpningen av de aktuella bestämmelserna för enskilda vattenförekomster ska ske på ett likartat sätt i alla vattendistrikt, behöver de metoder och principer som ligger till grund för översynen vara gemensamma och samordnade mellan vattenmyndigheterna. Under den inledande delen av genomförandet av regeringsuppdraget har vattenmyndigheterna därför inriktat arbetet på att se över förutsättningarna för tillämpning av de aktuella bestämmelserna på ett mer generellt, övergripande plan. Den konkreta översynen av förutsättningarna för tillämpning för enskilda vattenförekomster kommer sedan att utvecklas successivt per distrikt, allteftersom det utarbetas och etableras gemensamma och samordnade metoder och principer.

1.3 När och hur kan fastställda miljökvalitetsnormer revideras?

Vattenmyndigheterna har som ett första steg utrett möjligheterna att ändra en beslutad miljökvalitetsnorm under en pågående förvaltningscykel. Anledningen till detta är att förväntningar på en mera adaptiv förvaltning har förts fram av olika intressenter.

Av 5 kap. 1 § miljöbalken följer att regeringen får meddela föreskrifter om bl.a. kvaliteten på vattenmiljön, s.k. miljökvalitetsnormer. Regeringen får överlåta till en myndighet att meddela miljökvalitetsnormer som följer av Sveriges medlemskap i EU. I 4 kap. 8b § vattenförvaltningsförordningen finns regeringens bemyndigande till vattenmyndigheterna

¹ Regeringen. Finansdepartementet. Regeringsbeslut III4. Regleringsbrev för budgetåret 2017 avseende länsstyrelserna. 2016-12-22.

att meddela närmare föreskrifter om de kvalitetskrav som ska gälla i vattendistriktet. Det innebär att regeringen har överlåtit till vattenmyndigheterna att besluta om vilka miljö kvalitetsnormer för vatten som ska gälla för vattenförekomster i respektive distrikt. Miljö kvalitetsnormerna beslutas genom fastställande i föreskrifter som meddelas av respektive länsstyrelse som är vattenmyndighet.

Av 5 kap. 2 § andra stycket miljöbalken framgår det att miljö kvalitetsnormer ska omprövas vid behov. Vattenmyndigheterna har en arbetsprocess som innebär att besluten om miljö kvalitetsnormer för alla vattenförekomster omprövas vart sjätte år, som ett resultat av den förnyade kartläggning och analys som görs inför varje ny förvaltningscykel. Förnyad information från arbetet med kartläggning och analys föranleder nämligen i många fall att det kan finnas anledning att ompröva miljö kvalitetsnormerna. Att därutöver revidera föreskrifterna om miljö kvalitetsnormer för enskilda vattenförekomster under en pågående förvaltningscykel finns det dock inte några formella hinder mot.

Enligt 2 kap. 4 § vattenförvaltningsförordningen krävs det ett samråd med de myndigheter, kommuner och andra som kan bli berörda inför en eventuell ändring av en miljö kvalitetsnorm. Det finns inga särskilda formkrav för ett sådant samråd, utan omfattningen, tiden och formen för samrådet beror på vilka som berörs av omprövningen. Kungörelse kan till exempel behövas ibland, men är inte obligatoriskt.

Det finns inte något formellt krav på hur länge samrådet ska pågå, (till skillnad från samråd om förslag till förvaltningsplan och åtgärdsprogram där det i 5 kap. 4 § resp. 6 kap. 7 § vattenförvaltningsförordningen anges att samrådsperioden ska vara minst 6 månader). Normalt sett bör det kunna räcka med en samrådstid om ca 1 – 2 månader vid ändring av miljö kvalitetsnormer för en enskild vattenförekomst. Kunskapsunderlag om vattenförekomstens status och påverkanstryck, möjliga åtgärder för att nå god vattenstatus och skälen för undantag från kravet att nå god vattenstatus behöver ingå i samrådsunderlaget.

Eftersom miljö kvalitetsnormer meddelas genom föreskrifter, är själva beslutsprocessen inte ett ansöknings- eller partsförfarande där olika aktörer har rätt att delta i handläggningen eller få frågor prövade. De synpunkter som framförs inom ramen för ett samråd ska naturligtvis bearbetas och övervägas av vattenmyndigheten, men det finns alltså ingen skyldighet att pröva särskilda frågor eller önskemål som har framförts. Vattenmyndigheternas (länsstyrelsernas) beslut om miljö kvalitetsnormer, som meddelas i form av föreskrifter, går inte heller att överklaga². Ändring av en beslutad miljö kvalitetsnorm för en enskild vattenförekomst sker genom en ändring av den befintliga föreskriften. Beslut om miljö kvalitetsnormer, och om ändring av dessa, fattas av respektive vattendelegation (se 1 och 16 §§ förordningen (2017:872) om vattendelegationer).

1.4 Rättsliga förutsättningar för tillämpning av 4 kap. 3, 9, 10 §§ vattenförvaltningsförordningen

Vattenmyndigheterna har under 2017 inlett en fördjupad studie av de rättsliga förutsättningarna för att besluta om kraftigt modifierade vattenförekomster (KMV), konstgjorda vattenförekomster (KV) eller undantag från att nå god vattenstatus i en vattenförekomst. De möjligheter till undantag som finns för att uppnå god status är antingen tidsfrist till 2021, 2027 eller senare med stöd av 4 kap. 9 § vattenförvaltningsförordningen, alternativt att vattenmyndigheten fastställer ett mindre strängt krav med

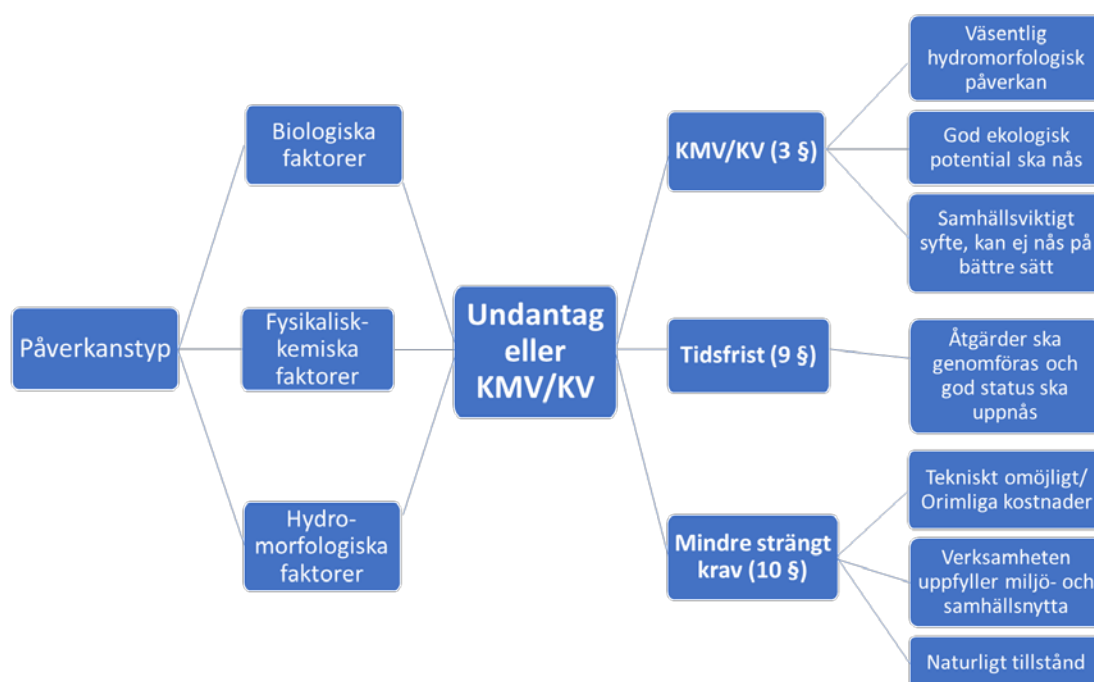
² 17 § förordningen (2017:872) om vattendelegationer. Detta följer också av 30 § myndighetsförordningen (2007:515).

stöd av 4 kap. 10 § vattenförvaltningsförordningen. För att en verksamhet/anläggning ska kunna leda till att en vattenförekomst förklaras som KMV eller får ett mindre strängt krav enligt ovan, ska den vara av väsentlig betydelse från allmän synpunkt. Av de vägledningar kring detta som finns tillgängliga på EU-nivå och i Sverige framgår att detta som huvudregel innebär att det bör röra sig om verksamheter/anläggningar som är av väsentlig betydelse ur ett nationellt perspektiv.

I bilaga 1 redovisas de bedömningar och slutsatser, om de aktuella bestämmelsernas innebörd och tillämpning, som vattenmyndigheterna har gjort hittills. Det sker dock en ständig utveckling av underlag, kunskap och erfarenheter inom dessa områden, till följd av fortsatt vägledningsarbete på EU-nivå och från svenska myndigheter, genom förändringar i svensk lagstiftning och genom vattenmyndigheternas eget utvecklingsarbete. Det kommer därför att ske en fortsatt, kontinuerlig utredning av bestämmelsernas innebörd och möjliga tillämpning under 2018 och 2019.

2. Metod – översynens genomförande

Då utpekande av KMV, KV och undantag måste vara grundade på påverkanstyp och kvalitetsfaktor eller parametrar har översynen genomförts utifrån dessa förutsättningar, se **Figur 1**. Exempel på påverkanstyper är luftdeposition, avloppsvatten, jordbruk, dammar, barriärer och slussar för vattenkraft, infrastruktur för transporter, förorenade områden, med flera. De definierade påverkanstyper som ska användas och rapporteras enligt vattenförvaltningsförordningen framgår av bilaga 2.

Figur 1 Översynen utgår från påverkanstyper som påverkar vattnens kvalitetsfaktorer eller parametrar och som utgör grund för undantag eller utpekande som kraftigt modifierat eller konstgjort vatten.

Figur 2. Översynens olika steg 2017–2019

Vattenmyndigheterna har lagt upp arbetet med översynen enligt processchemat i **Figur 2**. De olika stegen (rutorna i **Figur 2**) är aktiviteter, som motiveras och förklaras steg för steg i texten nedan. Resultat från hittills genomförda steg redovisas i nästa kapitel (kap 3).

Steg 1. Analys av hur undantag och KMV eller KV har tillämpats hittills

Statistik från vattenmyndigheternas beslut om KMV, KV och undantag 2016 har analyserats avseende vilka påverkanstyper som hittills motiverat flest undantag respektive utpekande som KMV eller KV.

Steg 2. Analys av sambandet mellan påverkanstyp och statusklassning

För att kunna klassificera en vattenförekomst som KV eller KMV eller tillämpa en tidsfrist eller ett mindre strängt krav, krävs ett underlag i form av en påverkansanalys, övervakningsdata eller motsvarande underlag för bedömning, en riskanalys, statusklassning, bedömning av åtgärdsbehov och en utvärdering av hur vattnets status utvecklas (trend).

Steg 3. Inventering av typexempel som kan vara aktuella för tillämpning

Syftet med inventeringen var att identifiera bra exempel på vattenförekomster som bedöms vara aktuella och relevanta kandidater för tillämpning av ytterligare undantag eller KMV/KV. Dessa exempel bidrar i ett första steg till underlaget för att prioritera påverkanstyper att gå vidare med i översynen. Exempelen kan sedan också fungera som lämpliga objekt för att testa och utvärdera de metoder för tillämpning som utarbetas inom ramen för översynen.

Steg 4. Urval av metoder för bedömning av orimliga kostnader

Den samhällsekonomiska bedömningen av när kostnaderna kan anses bli orimliga ska göras utifrån påverkanstyper, vilket i vissa fall tangerar en bransch- eller sektorsekonomisk bedömning. En inventering av metoder för bedömning av ekonomisk orimlighet har gjorts, med urval av metoder som används idag och som är accepterade som beslutsunderlag i prövningar och planer.

Steg 5. Inventering av tekniskt möjliga åtgärder per påverkanstyp

För att hitta en möjlig utgångspunkt för att definiera eventuella mindre stränga krav med skälet ”tekniskt omöjligt”, har det gjorts en översiktlig genomgång av referensdokument som definierar Best Available Technology (BAT) för olika påverkanstyper. Referensdokumenten kommer att användas som ett av underlagen för bedömningen av för vilka påverkanstyper det skulle kunna vara tekniskt omöjligt att åtgärda påverkan till 2027.

Steg 6. Identifiering av samhällsviktig verksamhet

För att göra avsteg från målet att nå god status kan vattenförekomster utpekade som KMV eller KV och/eller omfattas av ett mindre strängt krav. Avsteg ska motiveras av miljömässiga och/eller andra samhällsviktiga behov som inte kan uppnås på något annat sätt som är bättre för miljön. Vattenmyndigheterna bedömer att det är viktigt att värderingen av samhällsviktiga behov sker på ett accepterat, förutsägbart och transparent sätt, med en så likartad bedömning som möjligt för olika påverkanstyper. Därför har vattenmyndigheterna haft som utgångspunkt att de intressen som kan identifieras som samhällsviktiga behov rimligen bör ha stöd i nationella vägledningar, vara definierade som nationellt viktiga värden eller kvalitéer eller omfattas av någon form av rättsligt utpekande eller skydd (som t.ex. riksintressen).

Steg 7. Bevakning av pågående arbete inom EU:s arbetsgrupper

Vattenmyndigheterna följer utvecklingen inom EU och identifierar vilka publikationer som är relevanta för arbetet med översynen.

Steg 8. Prioritering av påverkanstyper

När samtliga ovan beskrivna moment läggs samman finns det förutsättningar för att göra en prioritering av var vattenmyndigheterna har störst möjlighet att gå vidare med tillämpning av 4 kap. 3, 9 och 10 §§ vattenförvaltningsförordningen. Prioriteringen kan då utgå från ett antal påverkanstyper, tillsammans med ett konkret underlag om de påverkanstryck som finns på vattenförekomsterna i de olika distrikten.

Steg 9. Förankring av prioritering med berörda myndigheter

Vattenmyndigheternas prioriteringar i det vidare arbetet behöver förankras med relevanta myndigheter och länsstyrelser. Vägledande myndigheter, HaV och SGU, medverkar i uppdragets referensgrupp. Samverkan sker även med länsstyrelsernas beredningssektariat via uppdrag till länsstyrelserna och vid vattendistriktmöten. Dialog med branschorganisationer kommer att ske vid behov.

Steg 10. Samverkan om metoder för bedömning av skäl för undantag eller KMV/KV

I det fortsatta arbetet ska samverkan med relevanta sektorsmyndigheter fördjupas, inledningsvis via ordinarie myndighetsdialoger och därefter utifrån prioriteringen av vilka påverkantyper som respektive vattenmyndighet jobbar vidare med inom regeringsuppdraget. Vid behov kommer dialog med relevanta branschorganisationer att ske i dessa frågor.

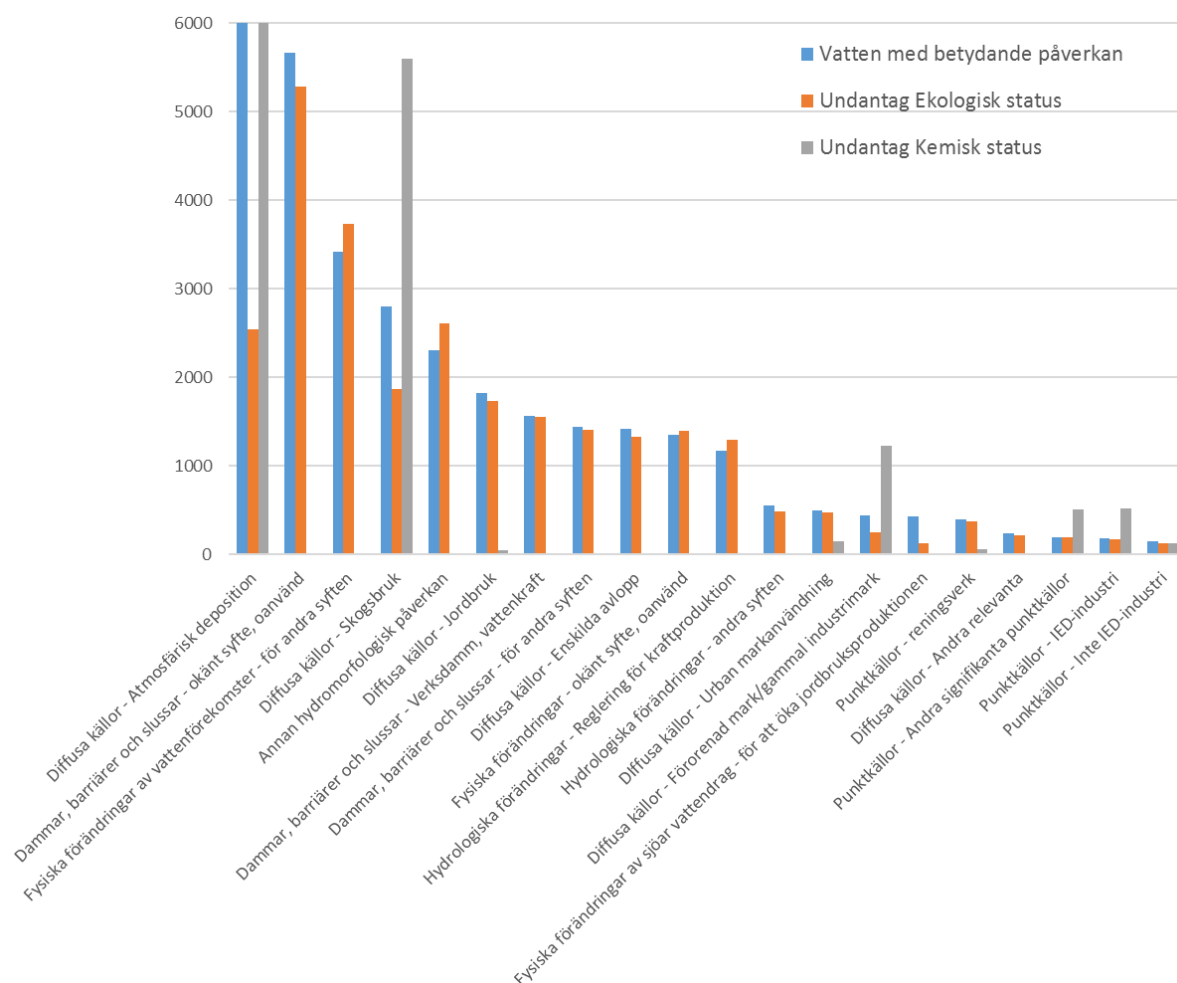
Under 2017 har steg 1–6 genomförts, steg 7 pågår kontinuerligt, medan steg 8–10 är påbörjade 2018. Resultatet av steg 1–6 redovisas i kapitel 3.

3. Resultat och diskussion för 2017

3.1 Utvärdering av tillämpning 2016 av 4 kap, 3, 9, 10 §§ vattenförvaltningsförordningen

3.1.1 *Analys av hur undantag enligt 4 kap, 9, 10 §§ vattenförvaltningsförordningen har tillämpats hittills*

En kvantitativ analys visar vilka påverkanstyper som var grund för undantag i de miljökvalitetsnormer som fastställdes 2016 (Figur 3). I figuren visas inte hela höjden av den blå stapeln avseende *antal vatten med betydande påverkan av atmosfärisk deposition*, samt motsvarande grå stapel avseende *antal undantag för kemisk status*. Eftersom atmosfärisk deposition berör ett mycket stort antal ytvattenförekomster skulle fullskaliga staplar göra att andra undantag inte synliggörs i diagrammets skala. Av figuren framgår att övriga påverkanstyper som orsakat flest undantag avseende kemisk status är skogsbruk och förorenad mark. Undantag avseende ekologisk status är mer utspritt på många olika påverkanstyper.

Figur 3. Antal vattenförekomster 2016 med betydande påverkan per påverkanstyp, och summan av antal undantag enligt 4 kap, 9 och 10 §§ vattenförvaltningsförordningen

Den allmänna förekomsten av kvicksilver och PBDE i ytvatten har föranlett ett generellt mindre strängt krav för samtliga ytvattenförekomster för dessa ämnen. I övrigt har mindre stränga krav (10 §) tillämpats i den mån kunskapsunderlaget har varit tillräckligt. Ett stort antal vattenförekomster har tidsfrist (9 §) i väntan på fördjupat kunskapsunderlag, finansiering eller lagstiftning som antingen kommer att specificera vägen till god status eller ge grund för mindre strängt krav.

Tidsfrister efter 2027 kommer att bli aktuella i beslut inför nästa cykel, i vattenförekomster där god status bedöms möjligt att nå genom återhämtning efter vidtagna åtgärder. I samband med vattenmyndigheternas beslut om miljö kvalitetsnormer 2016 bedömdes kunskapsunderlaget vara för litet för att tillämpa tidsfrist efter 2027.

3.1.2 *Analys av hur KMV och KV enligt 4 kap, 3 § vattenförvaltningsförordningen har tillämpats hittills*

Grunden för utpekande av KMV har till övervägande del varit vattenkraftsanläggningar (662 vattenförekomster). Endast några enstaka KMV har utpekats av andra skäl, bland annat dricksvattenförsörjning, se Tabell 1.

KV har hittills utpekats i begränsad omfattning, totalt 15 vattenförekomster i hela landet. För att kunna förklaras som konstgjort vatten (KV) ska vattenförekomsten ha skapats genom mänsklig verksamhet. Exempel på KV är kanaler och dammar som anlagts där det tidigare inte funnits vatten (Tabell 1).

Tabell 1 Antal KMV respektive KV per distrikt (2016)

Vattendistrikt	Antal KMV	Skäl	Antal KV	Skäl
Bottenviken	182	Vattenkraft	4	Kanaler
Bottenhavet	420	Vattenkraft	5	Kanaler
Norra Östersjön	4	Vattenkraft	2	Kanaler
Södra Östersjön	10	4 vattenkraft, 3 dricksvatten, 3 annat	1	Kanal
Västerhavet	52	Vattenkraft	3	Kanaler
Summa:	668		15	

Bristen på nationell vägledning har bromsat tillämpningen av 3 §. Vägledning för fastställande av KMV och KV saknades 2013 när statusklassningen genomfördes inför innevarande förvaltningscykel. En generell och grundläggande vägledning för fastställande av KMV (ej KV) publicerades 2015³. Därefter (2016) kom en specifik vägledning för KMV i vattenförekomster med vattenkraft⁴. Sedan dess har vattenmyndigheternas arbete fördjupats avseende vattenkraftens påverkan på miljö kvaliteten och en översyn pågår av normer, undantag och åtgärdsplaner för KMV i vattenförekomster med vattenkraft. Beslut om KMV för vattenkraft är planerat till december 2018. Kompetens och erfarenheter från detta arbete kommer att integreras i det fortsatta arbetet med tillämpning av 3 §. Det kan även bli aktuellt att förklara ytterligare vattenförekomster som KMV med avseende på

³ HaV 2015:9, Vägledning för kraftigt modifierade vatten.

⁴ HaV 2016, Vägledning för kraftigt modifierat vatten i vattenförekomster med vattenkraft.

vattenkraftsverksamheter, efter de beslut som fattas 2018. Det beror bland annat på vilken ytterligare tillgång på dataunderlag som vattenmyndigheterna får, och på hur frågor om olika åtgärders påverkan på kulturmiljövärden och energisystemet fortsatt kommer att utvecklas.

Mindre stränga krav avseende ekologisk potential i KMV kommer att föreslås i viss utsträckning i kommande beslut december 2018, samt i beslut 2021 inför nästa cykel. Vid den förra beslutsomgången baserades besluten på statusklassning 2013 då det var 14 år kvar till det slutliga målåret 2027. Då ansågs det för tidigt att frånga vattenförvaltningens mål att uppnå *god ekologisk potential* i de fastställda kraftigt modifierade vattenförekomsterna. Istället sattes tidsfrister, i väntan på mer kunskapsunderlag och teknisk utveckling.

3.2 Analys av sambandet mellan påverkanstyp och statusklassning

Tillämpning av 4 kap, 3, 9, 10 §§ vattenförvaltningsförordningen sker kopplat till den typ av påverkan som vattnet är utsatt för (Figur 1). Det krävs ett tillförlitligt och påvisbart samband mellan påverkanstyp, riskbedömning, vattnets status och åtgärdsbehov på kvalitetsfaktor/parameternivå.

Information från övervakning och bedömningar är i ständig utveckling och olika långt framme, vilket innebär att underlagets kvalitet varierar mellan påverkanstyper. För ytvatten är till exempel inte övervakningen av biologiska kvalitetsfaktorer tillräckligt omfattande. Dessutom behöver övervakning av miljögifter förbättras, framför allt med avseende på organiska miljögifter. Även övervakningen av grundvatten behöver utvecklas. Förbättringsarbete pågår inom dessa områden inom olika projekt. Som en del i utvecklingen genomförde vattenmyndigheterna under 2017 ett projekt där hanteringen av kedjan av information i VISS har förbättrats.

För tre påverkanstyper bedöms det finnas relativt goda förutsättningar för översyn av om mindre stränga krav kan övervägas i vattenförekomster med utgångspunkt i befintlig statusklassning från 2013. Dessa är avloppsreningsverk, IED-anläggningar och förorenade områden.

Vattenmyndigheternas pågående projekt om hydromorfologisk påverkan i kustvatten samt kommande påverkananalys, riskbedömning och statusklassning under 2018–2019, förväntas resultera i mer tillförlitligt underlag baserat på uppdaterade data. Underlagen bedöms kunna ge förutsättningar att överväga mindre strängt krav eller KMV inom påverkanstyper enligt tabell 2.

Tabell 2. Påverkanstyper som förväntas få tillförlitligt underlag (påverkansanalys, statusklassning och riskbedömning) under 2018–2019.

Påverkanstyp
Punktkällor – Dagvattenutsläpp
Punktkällor – Gruvvatten
Punktkällor – Vattenbruk
Diffusa källor – Avrinning från tätorter
Diffusa källor – Jordbruk
Diffusa källor – Förorenade områden eller övergivna industrier
Diffusa källor – Transport och infrastruktur
Diffusa källor – Luftdeposition
Diffusa källor – Vattenbruk
Vattenuttag – Uttag eller avledning av vatten/Allmän dricksvattenförsörjning
Vattenuttag – Uttag eller avledning av vatten/Industri
Vattenuttag – Uttag eller avledning av vatten/Kylvatten
Vattenuttag – Uttag eller avledning av vatten/Vattenkraft
Förändring av konnektivitet genom dammar, barriärer och slussar – Vattenkraft
Förändring av konnektivitet genom dammar, barriärer och slussar – Dricksvatten
Förändring av konnektivitet genom dammar, barriärer och slussar – Översvämningsskydd
Dammar, barriärer och slussar – Industri
Dammar, barriärer och slussar – Sjöfart
Förändring av hydrologisk regim – Transport
Förändring av hydrologisk regim – Vattenkraft
Förändring av hydrologisk regim – Allmän dricksvattenförsörjning
Förändring av morfologiskt tillstånd – Översvämningsskydd
Förändring av morfologiskt tillstånd – Sjöfart
Historisk förorening

I bilaga 5 redovisas vattenmyndigheternas bedömning av tillförlitligheten i kedjan från påverkanstyp till vattnets status, per påverkanstyp.

3.3 Inventering av typexempel som kan vara aktuella för tillämpning

Länsstyrelsernas beredningssekretariat har på uppdrag av vattenmyndigheterna inventerat exempel på vattenförekomster som bedömts kunna vara aktuella och relevanta kandidater för tillämpning av ytterligare undantag eller KMV/KV. Totalt fick vattenmyndigheten in 130 typexempel på KMV, KV, tidsfrister efter 2027 och mindre stränga krav från 16 av de tillfrågade 21 länsstyrelserna. Länsstyrelserna fick även göra en prioritering av vilka påverkanstyper de bedömde är mest angelägna att ta fram metoder för, avseende tillämpning av KMV och KV eller mindre stränga krav eller tidsfrister efter 2027.

Tabell 3. Länsstyrelsernas prioritering av påverkanstyper aktuella för tillämpning av ytterligare undantag eller KMV/KV visar en sammanställning av länsstyrelsernas prioritering, vilket bidrar till underlaget för det fortsatta arbetet med översynen

Prio	
1	Punktkällor - Förorenade områden eller övergivna industrier
2	Punktkällor – IED anläggningar
2	Diffusa källor – Avrinning från tätorter
2	Förändring av morfologiskt tillstånd - Jordbruk
3	Diffusa källor-Jordbruk
4	Punktkälla - Avloppsvatten
4	Punktkälla – Avfallsanläggningar/Deponier
4	Diffusa källor – Förorenade områden eller övergivna industrier
4	Förändring av morfologiskt tillstånd - Sjöfart
5	Punktkälla – Industrier – icke IED
5	Diffusa källor – Luftdeposition
5	Introducerade arter och sjukdomar
6	Punktkälla - Gruvvatten
6	Förändring av konnektivitet genom dammar, barriärer och slussar - Vattenkraft
6	Förändring av hydrologisk regim - Vattenkraft
6	Förändring av hydrologisk regim - Allmän dricksvattenförsörjning
6	Förändring av hydrologisk regim – Övriga
6	Annan signifikant påverkan

3.4 Urval av metoder för bedömning av orimliga kostnader

För att kunna tillämpa undantag med skälet ”orimliga kostnader” krävs ett metodiskt tillvägagångssätt för att bedöma kostnaden för åtgärder i förhållande till nyttan. Bedömningen ska baseras på någon form av samhällsekonomisk analys. Enligt WDG Reporting Guidance 2016⁵ kan flera olika kvantitativa men även kvalitativa metoder tillämpas.

En samhällsekonomisk analys kan omfatta bedömning av hur olika åtgärder påverkar olika branscher/sektorer, men då utifrån ett större samhällsperspektiv avseende till exempel påverkan på sysselsättning eller påverkan på övriga delar av social och ekonomisk utveckling inom området, m.m.⁶

En inventering har gjorts för att identifiera i vilka sammanhang myndigheter gör någon form av bedömning av kostnader för åtgärder i förhållande till nyttan i planer och vid olika prövningar. De befintliga tillämpningar som eventuellt kan bidra med metod, underlag eller rättspraxis för en tillämpning av 9, 10 §§ med skälet *orimliga kostnader* är till exempel:

a) Rimlighetsavvägning enligt 2 kap. 7 § miljöbalken

Vid tillämpningen av de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. 2–6 §§ miljöbalken gäller krav på hänsyn i den mån det inte kan anses orimligt att uppfylla dem, enligt 2 kap. 7 § i samma balk. Vid denna bedömning ska särskilt beaktas nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått i jämförelse med kostnaderna för sådana åtgärder.

⁵ Common implementation strategy for the water framework directive and the floods directive. WFD Reporting Guidance 2016. Final – Version 6.0.6. s. 171.

⁶ Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive (2000/60/EC) Guidance document no. 20 och Havs- och vattenmyndighetens rapport 2015:9, Vägledning för kraftigt modifierade vatten s. 25

Miljökvalitetsnormerna ska vägas in vid dessa bedömningar. För vissa typer av miljökvalitetsnormer, s.k. gränsvärdesnormer, ska de krav ställas som behövs för att normerna ska kunna följas.

b) *Den s.k. båtadsregeln i 11 kap. 6 § miljöbalken*

”En vattenverksamhet får bedrivas endast om dess fördelar från allmän och enskild synpunkt överväger kostnaderna samt skadorna och olägenheterna av den.”

Syftet med 11 kap. 6 § miljöbalken är att förhindra en vattenverksamhet som inte är samhällsekonomiskt motiverad.⁷ Det har det föreslagits att bestämmelsen ska utgå, då de bedömningar som den hänvisar till kan göras med stöd av 2 kap. 7 § miljöbalken. Det kan dock finnas värde i att granska hur avvägningar och bedömningar enligt denna bestämmelse har gjorts tidigare, då de eventuellt skulle kunna ge viss vägledning för bedömningar enligt bestämmelserna i 4 kap. 9 och 10 §§ vattenförvaltningsförordningen.

I förarbetena till miljöbalken sägs följande angående 11 kap. 6 § ”...utrymme lämnas för en förhållandevis fri och därmed mångsidig bedömning av vattenverksamheten. Den samhällsekonomiska bedömningen skall baseras på en ekonomisk analys av rimlig omfattning. Något krav på matematisk exakthet i de ekonomiska beräkningarna bör inte uppställas”. De direkta skadorna på fastigheter eller rättigheter är möjliga att beräkna i de flesta fall. Förlusten i pengar av exempelvis en skadad fiskproduktion går oftast att uppskatta, liksom förluster på grund av minskad fiskekortsförsäljning, minskat rekreationsvärde för sportfiske etc. Följdförluster för turistnäringen i stort är svårare att beräkna. Ännu svårare är det att uppskatta värdet av skador på växt- och djurliv (den biologiska mångfalden). En nytta som inte kan beskrivas i pengar får, enligt naturvårdsverkets vägledning⁸, inte för den sakens skull uteslutas i bedömningen av den totala nyttan utan ska på ett vederhäftigt sätt, till exempel utifrån olika skydds- och hotkriterier, vägas in tillsammans med de nyttor som kan beskrivas i pengar.

Den samhällsekonomiska nyttan i monetära termer kan beräknas för produktionsinriktad vattenverksamhet, såsom anläggningar för vattenkraft. Beräkningen utgår således inte från det aktuella företagens ekonomi. På ett likartat sätt borde nyttan kunna kvantifieras för andra vattenverksamheter, som till exempel muddringar för en allmän farled, markavvattning, eller andra åtgärder som höjer värdet på den verksamhet som är möjlig att bedriva på platsen.

c) *Åtgärder som utretts för statlig finansiering*

Vid statlig finansiering av åtgärder har staten bedömt att nyttan av åtgärder är stor. Angelägna miljöåtgärder där ansvarig verksamhetsutövare saknas, som exempelvis kalkning av försurade vatten eller sanering av förorenade områden, kan finansieras med statliga medel. Finansieringen föregås av prioritering där de objekt som prioriteras bort har bedömts vara orimligt kostsamma i förhållande till samhällsnyttan.

Statlig finansiering förekommer även för att undvika kostnader för samhället, till exempel bidrag till översvämningsskydd och för åtgärder inom jordbruk via landsbygdsprogram och andra bidragsformer. Vid fördelning av sådana bidrag görs en

⁷ Promemoria Vattenmiljö och vattenkraft, från regeringen Dnr M2027/01639/R

⁸ Naturvårdsverket 2008. Samhällsekonomisk konsekvensanalys av miljöåtgärder. Vägledning med särskild tillämpning på vattenmiljö. Vägledning 2008:4

bedömning av när kostnaden för staten anses rimlig i förhållande till nyttan av åtgärden.

I bilaga 5 listas ett urval metoder för bedömning av orimliga kostnader per påverkanstyp.

3.5 Inventering av tekniskt möjliga åtgärder per påverkanstyp

För att kunna tillämpa mindre stränga krav med skälet ”tekniskt omöjligt” behövs ett underlag som beskriver vad som är ”tekniskt möjligt”, t ex via definitioner av Best Available Technology (BAT) och sammanställningar av bästa möjliga teknik för olika påverkanstyper. Referensdokument och aktuella länkar har listats för att vara ett lättillgängligt stöd vid bedömningen av om det kan bedömas vara tekniskt omöjligt eller möjligt att åtgärda vissa typer av påverkan och nå god status till 2027 i en specifik vattenförekomst, se Bilaga 3.

Inventeringen visade att för de flesta påverkantyper finns bästa tillgängliga teknisknivå dokumenterad (översikt i Bilaga 5), dock mer omfattande för punktkällor än för diffusa källor.

3.6 Identifiering av samhällsviktig verksamhet

För att göra avsteg från målet att nå god status kan vattenförekomster utpekade som KMV eller KV och/eller omfattas av ett mindre strängt krav. Avsteg ska motiveras av miljö- och/eller andra samhällsviktiga behov som inte kan uppnås på något annat sätt som är bättre för miljön.

I bilaga 4 diskuteras olika tillvägagångssätt för att identifiera samhällsnyttor, som skulle kunna utgöra grund för mindre stränga krav eller utpekande av KMV/KV. Redogörelsen i bilagan är enbart en första genomgång och gör inte anspråk på att vara någon fullständig redogörelse. Mer arbete krävs för att definiera olika typer av samhällsviktiga verksamheter behöver göras av vattenmyndigheterna i samverkan med berörda sektorsmyndigheter, branschorganisationer och andra aktörer.

Vattenmyndigheterna har i första hand inventerat utpekanden av samhällsviktiga behov som har genomgått remiss och samråd med nationella myndigheter och/eller som har skett med stöd av några särskilda bestämmelser i miljöbalken eller andra relevanta lagstiftningar. I första hand har vattenmyndigheterna valt att se över förutsättningarna för utpekande av KMV eller mindre stränga krav inom riksintresseområdena enligt 3 kap. miljöbalken, eftersom det där redan finns nationellt viktiga intressen som har föregåtts av remiss och samråd med berörda centrala förvaltningsmyndigheter. Utöver riksintressen enligt 3 kap. miljöbalken finns det ytterligare några områden som, trots att de inte är utpekade som riksintresseområden, ändå kan vara av nationellt intresse. Det gäller områden med jordbruks- och skogsbruksmark, vissa hamnar och farleder, översvämningsskydd och vissa samhällsviktiga verksamheter enligt miljöprövningsförordningen, samt verksamheter som omfattas av 11 kap. miljöbalken.

De riksintressen som bedöms kunna vara aktuella för en översyn om en eventuell tillämpning av KMV eller mindre stränga krav är:

- Yrkesfiske (landningshamnar)
 - Kultur- och naturvärden (även byggnadsminnen)
 - Värdefulla ämnen eller material (gruvverksamhet)
 - Industriell produktion
 - Vattenförsörjning
 - Energiproduktion (vattenkraft och kraftvärmeverk)
-

- Kommunikation (järnvägar, vägar, flygplatser, hamnar och farleder)
- Totalförsvaret (flygplatser, hamnar och skjutfält).

De samhällsviktiga verksamheterna som bedöms kunna vara aktuella att ses över är kommunala reningsverk, allmänna och kommunala vattentäkter och översvämningsskydd.

I bilaga 5 listas riksintressen och samhällsviktiga verksamhet, som vattenmyndigheten bedömt skulle kunna utgöra en grund för tillämpning av 4 kap. 3, 9, 10 §§ vattenförvaltningsförordningen, per påverkanstyp.

3.7 Bevakning av pågående arbete inom EU:s arbetsgrupper

Pågående arbete inom EU:s arbetsgrupper⁹ har framförallt följts avseende hantering av artikel 4.4 (rörande undantag på grund av ”natural conditions”) som har genomförts genom 4 kap. 9 § vattenförvaltningsförordningen. Arbete pågår inom navigation, markavvattning och vattenkraft och s.k. ”technical papers” kommer att publiceras under 2018. Vattenmyndigheterna kommer under 2018 även att ta del av European Environmental Agency och EU-kommissionens utvärdering av medlemsländernas förvaltningsplaner och åtgärdsprogram, samt pågående inventeringar av Best Practice mellan medlemsländerna.

3.8 Förutsättningar för prioritering av påverkanstyper

De ovan beskrivna resultaten presenteras i relation till varandra i en matris som ger överblick över förutsättningarna för möjlig tillämpning av 4 kap. 3, 9, 10 §§ vattenförvaltningsförordningen, och därmed ger underlag för prioritering av påverkanstyper att gå vidare med (bilaga 5).

Förutsättningarna för tillämpning är uppfyllda när det finns

- 1) tillförlitlighet i kedjan av information från påverkanstyp till påverkan i vattenförekomster,
- 2) tillgång till definitioner av tekniskt möjliga åtgärder,
- 3) tillämpad och accepterad metod för bedömning av orimlig kostnad, samt
- 4) underlag för bedömning av samhällsviktiga intressen.

⁹ Strategic Coordination Group (SCG), Working group floods Working group ECOSTAT, Working group groundwater, Working group chemicals och Working group DIS och Ad-Hoc Strategic Group, Ad-Hoc Task Group, Ad-Hoc Group HyMo,

4. Slutord för 2017 – hur går vi vidare?

Den översyn som genomförts under 2017 kommer att ligga till grund för fortsatt arbete inom vattenmyndigheterna under 2018. Under 2018 behöver arbetet med att definiera olika typer av samhällsviktiga verksamheter fortsätta och förankras med sektorsmyndigheter. Den rättsliga tolkningen och möjlig tillämpning av KMV, KV och undantag kommer att utredas vidare under 2018.

Nästa steg i översynen är prioritering av vilka påverkanstyper som vattenmyndigheterna ska arbeta vidare med, och samverkan kring denna prioritering med berörda myndigheter.

Utifrån prioriteringen kan vattenmyndigheterna till viss del styra omfattning av påverkananalys, riskbedömning och statusklassning för att få tillförlitlighet i underlag samt göra en översyn av metoder för åtgärdsanalys, ekonomisk analys och för att kunna tillämpa eventuella undantag eller KMV och KV.

När det gäller möjligheten att bedöma ”orimliga kostnader” pågår ett utvecklingsarbete inom vattenmyndigheterna avseende avvägningen av kostnader för åtgärder inom den storskaliga vattenkraften och dess påverkan på balans- och reglerkraften i Sverige. Vattenmyndigheterna gör bedömningen att det är viktigt att gå till beslut och fastställa miljökvalitetsnormer inom detta pågående arbete innan nya KMV avseende vattenkraft i andra avrinningsområden pekas ut. Erfarenheter från denna tillämpning kommer även att vägas in i fortsatt metodutveckling för att peka ut KMV med avseende på andra påverkanstyper. Dessutom inväntas ny vägledning från Havs- och vattenmyndigheten för bedömning av orimliga kostnader inom övergödning och vattenkraft.

Även inom jordbrukssektorn inväntas vägledning från nationella myndigheter under 2018 för tillämpning av KMV och/eller mindre stränga krav med anledning av markavvattningsverksamheter. Vattenmyndigheterna gör bedömningen att det är viktigt att avvakta med utpekande av KMV och/eller mindre stränga krav inom jordbruket tills vägledningarna är klara. Tillämpningen förbereds dock genom arbetet med påverkananalys, riskbedömning och statusklassning under 2018.

Tillämpning av fördjupade metoder för att utpeka konstgjorda eller kraftigt modifierade vatten, besluta om mindre stränga krav, samt tidsfrister efter 2027, kommer att genomföras i samverkan med sektorsmyndigheter, länsstyrelsernas beredningssekretariat och berörda kommuner. Kommunernas samverkan bedöms som mycket viktig då kommunerna har planmonopolet för mark- och vattenområden. Tillämpningen kommer inledningsvis testas genom representativa pilotfall. Där det bedöms finnas förutsättningar för det kommer vattenmyndigheterna alltså att överväga omprövning av beslutade miljökvalitetsnormer, utifrån de metoder och underlag som hittills har tagits fram. Dialog kommer ske med branschorganisationer vid behov.

Omprövning av miljökvalitetsnormer under pågående verksamhetscykel påbörjades av vattendistriktet i begränsad omfattning under 2017 och förväntas öka successivt parallellt med översynens genomförande.

Bilagor

1. Rättsliga förutsättningar för tillämpning av undantag, kraftigt modifierade vatten och konstgjorda vatten

Bilaga 1 sammanfattar vattenmyndigheternas nuvarande bedömning av de rättsliga förutsättningarna för att besluta om kraftigt modifierade eller konstgjorda vattenförekomster (KMV eller KV) enligt 4 kap. 3 § förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön (vattenförvaltningsförordningen) eller undantag från att nå god vattenstatus i en vattenförekomst enligt 4 kap. 9 och 10 §§ vattenförvaltningsförordningen. I bilagan redovisas också vattenmyndigheternas överväganden om under vilka förutsättningar vattenmyndigheterna inte kan tillämpa bestämmelserna om KMV och KV eller undantag från att nå god status.

1.1 4 kap. 3 § vattenförvaltningsförordningen – om kraftigt modifierade eller konstgjorda vattenförekomster

3 § En ytvattenförekomst som har skapats genom mänsklig verksamhet eller som till följd av mänsklig verksamhet på ett väsentligt sätt har ändrat sin fysiska karaktär får av vattenmyndigheten förklaras som en konstgjord respektive kraftigt modifierad ytvattenförekomst, om de hydromorfologiska förändringar som behövs för att vattenförekomsten ska uppnå god ekologisk status kan antas på ett betydande sätt negativt påverka

1. miljön i stort,
2. sjöfart eller hamnanläggning,
3. rekreationsintressen,
4. kraftproduktion, dricksvattenförsörjning, bevattning eller annan verksamhet för vilken vatten lagras,
5. verksamhet för skydd mot översvämning, markavvattning eller annan vattenreglering, eller
6. annan verksamhet av väsentlig betydelse från allmän synpunkt.

En ytvattenförekomst får förklaras som konstgjord eller kraftigt modifierad endast om den nytta som följer av att vattenförekomsten är konstgjord eller kraftigt modifierad av tekniska skäl eller med rimliga kostnader inte kan uppnås på något annat sätt som är bättre för miljön.

Möjligheten att förklara en vattenförekomst som KV eller KMV infördes i ramdirektivet eftersom många vattenförekomster är föremål för stora fysiska förändringar som är nödvändiga för att möjliggöra samhällets användande av vattenresurser¹. En ytvattenförekomst som har skapats genom mänsklig verksamhet eller som till följd av mänsklig verksamhet på ett väsentligt sätt har ändrat sin fysiska karaktär får förklaras som KV eller KMV om förutsättningarna enligt 3 § vattenförvaltningsförordningen bedöms vara uppfyllda.

¹ Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive (2000/60/EC) Guidance document n.o 4 Identification and Designation of Heavily Modified and Artificial Water Bodies.

Kvalitetskraven för KV och KMV ska fastställas så att tillståndet i ytvattenförekomsten inte försämras och så att god ekologisk potential uppnås, enligt 4 kap. 4 a § vattenförvaltningsförordningen. Miljökvalitetsnormen god ekologisk potential utgör inget undantag utan är en variant av normen god ekologisk status som har anpassats till att vattenförekomsten har förklarats som kraftigt modifierad respektive konstgjord.

Det är endast påverkan på hydromorfologiska och biologiska kvalitetsfaktorer som kan leda till att en vattenförekomst förklaras som KMV. God ekologisk potential innebär lite förenklat att lägre krav ställs för vissa kvalitetsfaktorer jämfört med vad som krävs för god ekologisk status. Det är viktigt att det framgår av motiveringen till ett KMV vilken eller vilka kvalitetsfaktorer som är påverkade på ett sådant sätt att vattenförekomsten har en väsentligt förändrad karaktär, samt vilka kvalitetsfaktorer som inte berörs negativt av den verksamhet som har lett till förklarandet av KMV. De kvalitetsfaktorer som inte berörs negativt bör ges förutsättningar att nå god status.² De fysikaliskt-kemiska kvalitetsfaktorerna ska uppnå god status även i KMV. Innan en vattenförekomst förklaras som KMV behöver det också göras en bedömning av om god vattenstatus kan uppnås till 2021, 2027 eller en senare tidpunkt utan att det medför en betydande negativ påverkan på den existerande verksamheten/anläggningen eller på miljön i stort. Om det är fallet får vattenförekomsten inte förklaras som KMV³.

Skälet för att inte vidta de hydromorfologiska förändringar som behövs för att vattenförekomsten ska kunna uppnå god ekologisk status ska vara att de nödvändiga förändringarna kan påverka pågående eller historiska verksamheter eller miljön i stort på ett betydande negativt sätt. De verksamheter som kan leda till att en vattenförekomst förklaras som KMV finns uppräknade i 4 kap. 3 § första stycket 1 – 6 vattenförvaltningsförordningen, se inledningen i detta avsnitt.

När de nödvändiga åtgärderna för att förbättra den fysiska karaktären för att uppnå god ekologisk status har identifierats ska det göras en bedömning av om åtgärderna har en betydande negativ påverkan på den berörda verksamheten eller på miljön i stort. Här bör man även se till den ackumulerade effekten av åtgärder. Exempelvis kan en specifik åtgärd i ett enskilt vattenkraftverk ha en marginell effekt på Sveriges elförsörjning, men den samlade effekten av åtgärder vid alla berörda vattenkraftverk kan leda till en betydande negativ påverkan på nyttan i form av elförsörjningen i landet. Eventuell påverkan på en enskild verksamhets lönsamhet ska endast ingå i bedömningen i form av eventuella samhällsekonomiska effekter. Detta innebär inte att man bortser från påverkan på den enskilda verksamheten, men man sätter in denna i ett större samhällsperspektiv, till exempel påverkan på sysselsättning eller påverkan på övriga delar av social och ekonomisk utveckling inom området.⁴ Målet bör vara att genomföra de åtgärder som ger störst långsiktig positiv effekt på ekologin i förhållande till dess inverkan på verksamheten.⁵

Om det inte finns någon pågående verksamhet som åtgärderna kan ha en betydande påverkan på, kan det istället göras en bedömning av påverkan på miljön i stort.

² Havs- och vattenmyndighetens rapport 2015:9; Vägledning för kraftigt modifierade vatten, s. 13

³ Ibid, s. 37

⁴ Ibid, s. 25

⁵ Ibid s. 35

Betydande negativ påverkan på miljön i stort innefattar, förutom påverkan på naturmiljön, även kulturmiljön, rekreation, sociala värden m.m.⁶ Det kan till exempel avse avslutade verksamheter med höga kulturhistoriska värden, som viss historisk vattenkraftproduktion.⁷

Om de identifierade åtgärderna har en betydande negativ påverkan på en sådan verksamhet som anges i 4 kap. 3 § första stycket 1 – 6 vattenförvaltningsförordningen måste man också ställa sig frågan om den nytta som verksamheten fyller kan uppnås på något annat sätt som är bättre för miljön. Är det exempelvis ett bättre alternativ att flytta den aktuella verksamheten till en annan vattenförekomst eller finns det en fullt utvecklad teknik som kan ersätta den befintliga påverkanskällan⁸.

Först när man har genomfört denna stegvisa process kan man ta ställning till om alla förutsättningar är uppfyllda för att förklara en vattenförekomst som KMV.

1.2 4 kap. 9 § vattenförvaltningsförordningen – om tidsfrister

9 § Vattenmyndigheten får besluta att kvalitetskraven ska uppfyllas vid en senare tidpunkt än vad som följer av 2 – 6 §§ om

1. syftet är att vattenmiljön stegvis ska förbättras så att kvalitetskraven blir uppfyllda vid den senare tidpunkten,
2. det inte är möjligt av tekniska skäl eller med rimliga kostnader att åstadkomma de förbättringar av vattenmiljön som behövs för att uppfylla kvalitetskraven inom den tid som anges i 2 – 6 §§, och
3. vattnets kvalitet inte riskerar att försämrats ytterligare. Ett beslut enligt första stycket får innebära att kvalitetskraven blir uppfyllda senare än den 22 december 2027, endast om det på grund av naturliga förhållanden är omöjligt att åstadkomma förbättringarna dessförinnan.

Undantagsmöjligheten tidsfrist innebär att vattenmyndigheten får besluta om att god vattenstatus ska uppnås vid en senare tidpunkt än 2015 om förutsättningarna enligt 4 kap. 9 § vattenförvaltningsförordningen är uppfyllda. De tidsfrister som kan bli aktuella är 2021, 2027 eller så snart de naturliga förhållandena tillåter det efter 2027.

För vissa ämnen är det i vattenförvaltningsförordningen angivet att god kemisk status ska uppnås vid en senare tidpunkt än 2015, se 4 kap. 4 § första stycket 2 och 3 vattenförvaltningsförordningen. Detta utgör då inget undantag utan är i enlighet med den tidpunkt som anges i förordningen för när god status ska uppnås.

Förutsättningarna för att tidsfrist ska kunna medges är att statusen är sämre än god i den aktuella vattenförekomsten och att god status inte kan uppnås inom den föreskrivna

⁶ Havs- och vattenmyndigheten, Vägledning för kraftigt modifierade vatten. Fastställande av kraftigt modifierat vatten i vattenförekomster med vattenkraft, 2016, s. 38

⁷ Havs- och vattenmyndigheten, Vägledning för kraftigt modifierade vatten 2015:9, s. 24

⁸ Havs- och vattenmyndigheten, Vägledning för kraftigt modifierade vatten 2015:9, s. 29 ff

tiden, samt att vattenmiljön stegvis ska förbättras så att kvalitetskraven uppnås vid den senare angivna tidpunkten. Det ska alltså ställas krav på att åtgärder vidtas för att god status ska kunna nås vid den senare tidpunkten. Årtalet då god status ska uppnås sätts utifrån vad som är tekniskt och ekonomiskt rimligt samt utifrån naturens förmåga att återhämta sig. Eftersom målet enligt vattenförvaltningsförordningen är god status år 2015 är en tidpunkt för uppnående av god status efter detta år ett undantag.

Begreppet inte tekniskt möjligt

Begreppet ”inte tekniskt möjligt” ska tolkas så som att det inom en viss tidsperiod inte är möjligt att identifiera och tillämpa tekniska lösningar.

I vägledning från EU-kommissionen anges fyra kriterier för att avgöra vad som avses med ”inte tekniskt möjligt”⁹.

- Orsaken till de negativa effekterna är okänd,
- det finns praktiska begränsningar av administrativ natur,
- ingen känd teknisk lösning finns eller
- problemet kan inte lösas på grund av bristen på åtgärder i andra länder.

”Orsaken till de negativa effekterna är okänd” avser situationer när en vattenförekomst klassificerats som sämre än god, men orsaken har ännu inte fastställts avseende påverkanstyp eller källa till påverkanstryck¹⁰. Då det saknas information om orsaken till problemet kan en lösning inte identifieras.

”Det finns praktiska begränsningar av administrativ natur” avser situationer som hindrar genomförandet av åtgärden inom avsedd tid. Administrativa begränsningar kan omfatta upphandling, projektering, tillståndsprövning och andra nödvändiga förberedelser. Även administrativa begränsningar på grund av bristande finansiering kan utgöra skäl för att besluta om en förlängd tidsfrist på grund av att det är tekniskt omöjligt¹¹.

”Ingen känd teknisk lösning finns” avser situationer då det saknas känd teknik för att göra förbättringar och åtgärder, men det finns fortfarande utrymme i tid för att avvakta en eventuell teknikutveckling. Det kan även vara fråga om en teknik som är under utveckling, men det är ännu inte visat att den är praktiskt fungerande¹².

”Problemet kan inte lösas på grund av bristen på åtgärder i andra länder” avser situationer där orsaken till problemet inte kan lösas genom lokala åtgärder eller samverkan och etablerade arbetsformer mellan länderna. Det kan exempelvis röra sig om avrinningsområden som delas mellan Sverige och grannländer eller atmosfäriskt nedfall av gränsöverskridande föroreningar, exempelvis kvicksilver¹³.

⁹ Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive (2000/60/EC) CIS Guidance Document no 20

¹⁰ Havs- och vattenmyndighetens rapport 2014:12; Vägledning för 4 kap. 9 – 10 §§ vattenförvaltningsförordningen, s. 31

¹¹ Ibid s. 31

¹² Ibid s. 31

¹³ Ibid s. 31

Orimliga kostnader

När åtgärder för att nå god status har identifierats bedöms om det skulle medföra orimliga kostnader att genomföra dem. Förlängd tidsfrist kan exempelvis vara tillämplig om det är mer kostnadseffektivt att genomföra åtgärderna under en längre tid.

Undantag på grund av orimliga kostnader kan med stöd av vägledning från EU-kommissionen motiveras utifrån tre kriterier:

- påtagligt högre kostnader än nyttor,
- en betydande risk för påtagligt högre kostnader än nyttor, eller
- orimliga kostnader på grund av en alltför hårt ställd tidsfrist

Med nyttor avses de nyttor som en åtgärd bedöms medföra för miljön i stort och människors hälsa. Kostnaderna måste också vara påtagligt högre än nyttan med åtgärden för att de ska kunna anses vara orimliga. Det finns ingen tydlig kvantifiering var gränsen är mellan vad som är rimliga kostnader eller inte. Rimligheten bör alltså baseras på en samhällsekonomisk analys och innefatta en bedömning hur olika åtgärder påverkar olika branscher/sektorer utifrån ett större samhällsperspektiv avseende till exempel påverkan på sysselsättning eller påverkan på övriga delar av social och ekonomisk utveckling inom området, m.m.¹⁴ Däremot ska utgångspunkten inte vara en enskild verksamhetsutövers behov. En damm för vattenreglering ska exempelvis inte bedömas utifrån ett kraftverks funktion utan utifrån samhällets behov av el från kraftverket. Verksamhetens lönsamhet ska alltså endast ingå i bedömningen i form av eventuella samhällsekonomiska effekter.

Enligt WDG Reporting Guidance 2016¹⁵ kan följande metoder användas för analys av orimlig kostnad:

- Kostnadsnyttoanalys
- Analys av nytta
- Analys av konsekvenser vid utebliven åtgärd
- Fördelning av kostnader
- Sociala och branschkonsekvenser
- Skälighet
- Kostnadseffektivitetsanalys
- Annan metod

Vad avser begreppet nyttor så ska även nyttor som inte fullt ut kan kvantifieras monetärt beskrivas kvalitativt. En nytta som inte kan beskrivas i pengar får, enligt Naturvårdsverkets vägledning¹⁶, inte för den sakens skull uteslutas i bedömningen av den totala nyttan utan ska på ett vederhäftigt sätt vägas in tillsammans med de nyttor som kan beskrivas i pengar.

¹⁴ Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive (2000/60/EC) Guidance document no. 20 och Havs- och vattenmyndighetens rapport 2015:9, Vägledning för kraftigt modifierade vatten s. 25

¹⁵ Common implementation strategy for the water framework directive and the floods directive. WFD Reporting Guidance 2016. Final – Version 6.0.6. s. 171.

¹⁶ Naturvårdsverket 2008. Samhällsekonomisk konsekvensanalys av miljöåtgärder. Vägledning med särskild tillämpning på vattenmiljö. Vägledning 2008:4

I vissa fall kan det råda osäkerhet om en vattenförekomst är negativt påverkad eller inte och vad en eventuell påverkan beror på. Då kan det finnas en betydande risk för att genomföra eller investera i riktade åtgärder som kanske inte kommer att medföra någon nytta, det vill säga det finns en betydande risk att det medför påtagligt högre kostnader än nyttor. Det bör då leda till en tidsfrist då ytterligare utredningar eller övervakning genomförs för att minska osäkerheten i bedömningen¹⁷.

Genomförandet av åtgärder under en alltför hård ställd tidsfrist kan medföra orimliga kostnader för särskilda sektorer eller delar av samhället. Avsaknad av finansiella styrmedel och hindrande eller bristande lagregleringar kan motivera undantag i form av förlängd tidsfrist. Lagändringar och att få alternativa finansieringslösningar på plats kan ta tid då de kan kräva omfattande utredningar. Det kan också medföra orimliga kostnader att genomföra dessa förändringar inom en förvaltningscykel. Administrativa och rättsliga hinder kan alltså antingen innebära att det inte är tekniskt möjligt eller att det inte är möjligt med rimliga kostnader att nå god status inom en viss tid. Båda skälen kan vara aktuella att tillämpa samtidigt. Det innebär att det exempelvis kan vara motiverat att tillämpa förlängd tidsfrist då förändring av administrativa processer måste genomföras innan åtgärder för att uppnå god status kan komma till stånd. Avsikten ska dock vara att undanröja dessa administrativa hinder för att på sikt kunna nå god status. De administrativa begränsningarna ska därför beskrivas, med förslag på hur de ska hanteras i framtiden. De identifierade administrativa åtgärderna bör tas med i åtgärdsprogrammen för att tydliggöra hur god status ska nås¹⁸.

Naturliga förhållanden

Vid tillämpning av begreppet ”naturliga förhållanden” tar man hänsyn till att det finns en naturlig tröghet i ekosystemen som omöjliggör en tillräckligt snabb förbättring av vattenförekomstens status, vilket leder till en tidsförskjutning innan en åtgärd kan få genomslag i miljön så att den återhämtar sig till en nivå som är förenlig med god ekologisk status. Det kan därmed blir omöjligt att uppnå god vattenstatus i tid. Det är bara naturliga förhållanden som kan ligga till grund för en tidsfrist senare än 2027.

¹⁷ aa s. 33

¹⁸ Naturvårdsverket 2008. Samhällsekonomisk konsekvensanalys av miljöåtgärder. Vägledning med särskild tillämpning på vattenmiljö. Vägledning 2008:4

1.3 4 kap. 10 § vattenförvaltningsförordningen – om mindre stränga krav

10 § Vattenmyndigheten får för en viss vattenförekomst besluta om mindre stränga kvalitetskrav än vad som följer av 2–6 §§ om det på grund av sådan mänsklig verksamhets påverkan som avses i 3 kap. 1 § första stycket 2, eller på grund av vattenförekomstens naturliga tillstånd, är omöjligt eller skulle medföra orimliga kostnader att uppnå kraven.

Ett mindre strängt kvalitetskrav får beslutas endast om

1. de miljömässiga eller samhällsekonomiska behov som verksamheten fyller inte utan orimliga kostnader kan tillgodoses på ett för miljön bättre sätt,
2. alla möjliga åtgärder vidtas för att, med beaktande av verksamhetens karaktär eller vattenförekomstens naturliga tillstånd, uppnå bästa möjliga ekologiska och kemiska status för ytvatten och bästa möjliga tillstånd för grundvatten, samt
3. vattnets kvalitet inte riskerar att försämrats ytterligare.

Mindre stränga krav får fastställas om det på grund av påverkan från mänsklig verksamhet som uppfyller vissa miljömässiga och/eller samhällsekonomiska behov, eller på grund av vattenförekomstens naturliga tillstånd, är omöjligt att uppnå god status eller skulle medföra orimliga kostnader. Bedömning av ”orimliga kostnader” sker på liknande sätt som vid tillämpning av tidsfrister enligt 9 §, vilket beskrivs i avsnitt 1.2 ovan.

Begreppet omöjligt

Begreppet ”omöjligt” skiljer sig från begreppet ”inte tekniskt möjligt” eftersom det förstnämnda begreppet ska förstås i absoluta termer, att det av tekniska (eller andra) skäl bedöms som omöjligt att nå god status i tid. Om något som inte varit tekniskt möjligt kvarstår i tiden bort mot 2027, kan bedömningen övergå från ”inte tekniskt möjligt” (enligt 4 kap. 9 §) till ”omöjligt” (4 kap. 10 §), om det bedöms att åtgärder förblir tekniskt omöjliga att genomföra. Detta övervägande inkluderar inte en kostnadsbedömning¹⁹.

EU-kommissionens kriterier²⁰ nedan är tillämpliga vid denna bedömning (av vad som är omöjligt).

- Orsaken till de negativa effekterna är okänd,
- ingen känd teknisk lösning finns eller
- problemet kan inte lösas på grund av bristen på åtgärder i andra länder.

Administrativa hinder bör dock inte ligga till grund för mindre stränga krav eftersom medlemsstaterna förväntas lösa dessa i tid för att nå god status till i vart fall 2027.

¹⁹ Naturvårdsverket 2008. Samhällsekonomisk konsekvensanalys av miljöåtgärder. Vägledning med särskild tillämpning på vattenmiljö. Vägledning 2008:4

²⁰ Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive (2000/60/EC) CIS Guidance Document no 20

De miljömässiga eller samhällsekonomiska behov som verksamheten fyller

Om god status inte kan uppnås och det beror på en pågående mänsklig verksamhets påverkan ska en bedömning också göras om behovet som den pågående verksamheten fyller kan tillgodoses på annat sätt som skulle vara betydligt bättre för miljön utan att det medför orimliga kostnader. Med behov menas ett behov i samhället som ger upphov till en mänsklig verksamhet som innebär ett påverkanstryck på miljön. Behovet ska bedömas utifrån just samhällets och inte den bedrivna verksamhetens behov. Se exempel under orimliga kostnader i avsnitt 1.2. Man kan också ställa sig frågan om en verksamhet exempelvis kan ersättas av en annan verksamhet som är bättre för miljön. I så fall ska mindre stränga krav inte tillämpas. Det finns däremot ingen skyldighet att de identifierade andra sätten att nå god status verkligen ska genomdrivas av någon.

Naturliga förhållanden

I de fall där de naturliga förhållandena i en vattenförekomst är så påverkade att det är omöjligt att nå god status till 2027 och man, trots att man vidtagit alla tänkbara rimliga åtgärder, inte kan se något slutdatum för när god status kan uppnås, bör undantag i form av mindre stränga krav kunna sättas. Mindre strängt krav ska däremot inte fastställas på grund av kunskapsbrist kring arters eller ekosystems återhämtningsförmåga²¹.

1.3.1 Hinder för tillämpning

Under vissa omständigheter får undantag eller KMV inte tillämpas. Om en vattenförekomst har god eller hög ekologisk status får vare sig undantag med stöd av 4 kap. 9 och 10 §§ vattenförvaltningsförordningen eller KMV tillämpas eftersom detta skulle strida mot det så kallade försämringsförbudet enligt 4 kap. 2 § vattenförvaltningsförordningen. Däremot kan det, om en ny verksamhet eller åtgärd medför en negativ påverkan på vattnets fysiska karaktär, beslutas om undantag med stöd av 4 kap. 11 § vattenförvaltningsförordningen, om särskilda förutsättningar är uppfyllda. Frågor om undantag enligt den bestämmelsen kommer dock inte att hanteras inom ramen för detta uppdrag.

Vidare får inte heller undantag medges, eller en vattenförekomst förklaras som KMV, om det skulle hindra eller äventyra att normer eller mål uppnås för ett skyddat område (dvs. ett område som skyddas enligt EU-rätten) eller om det skulle strida mot annan EU-lagstiftning²². Om normen eller målet för det skyddade området inte är god status finns det inget hinder mot att besluta om undantag eller KMV, om normen för det skyddade området ändå följs eller uppnås. Ett konkret exempel är om en sjö som påverkas av övergödning är belägen inom ett Natura 2000-område till skydd för en särskild fågelart. Huvudregeln är att undantag inte kan tillämpas inom områden som skyddas enligt andra EU-direktiv, men i det nämnda exemplet kan övergödningen innebära att den skyddade fågelarten trivs just där. Det kan innebära att övergödningssituationen behöver upprätthållas för att målet för Natura 2000-området ska kunna nås. I ett sådant fall nås syftet med de skyddade området även om undantag tillämpas för övergödning.

²¹ Havs- och vattenmyndighetens rapport 2014:12; Vägledning för 4 kap. 9 – 10 §§ vattenförvaltningsförordningen, s. 34

²² 4 kap. 6 – 7 §§ vattenförvaltningsförordningen

Undantag får inte heller medges om det permanent skulle hindra eller riskera att andra vattenförekomster (uppströms- eller nedströmsliggande) inom avrinningsområdet uppnår god status²³. I sådana fall kan det behöva utredas om undantag eller KMV skulle kunna fastställas på samma grunder även för intilliggande vattenförekomster.

1.3.2 Avvägningar mellan tillämpning av 3, 9 och/eller 10 §§ vattenförvaltningsförordningen i en vattenförekomst

Tidsfrister, enligt 4 kap. 9 § vattenförvaltningsförordningen, har hittills tillämpats för ett stort antal vattenförekomster där vattnets status är sämre än god. Tidsfrist har baserats på bedömningen att det är tekniskt omöjligt, eller skulle medföra orimliga kostnader, att uppnå god vattenstatus inom utsatt tid (2015, 2021 respektive 2027). Tidsfrister beslutas under förutsättning att det bedöms möjligt att uppnå god status på sikt. I annat fall bör det övervägas om förutsättningarna är uppfyllda för tillämpning av mindre strängt krav (10 §) eller KMV (3 §). Tidsfrist kan i normalfallet inte medges för längre tid än fram till 2027, och ju närmare denna tidpunkt vi kommer, desto kortare blir tiden för att lösa de tekniska eller administrativa hindren som finns för att uppnå god vattenstatus.

I en del fall behöver det göras en avvägning mellan att förklara en vattenförekomst som KMV eller att besluta om ett mindre strängt krav. Som angetts ovan (kap 1.1) är det endast när en mänsklig verksamhet av väsentlig betydelse (t ex stora anläggningar för infrastruktur) påverkar de hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna negativt som det kan leda till att en vattenförekomst förklaras som KMV. De kvalitetsfaktorer som inte är påverkade av den verksamhet som föranlett att vattenförekomsten förklarats som KMV ska uppnå god status, om det inte finns andra skäl för att tillämpa undantag.²⁴ Om en vattenförekomst endast är utsatt för hydromorfologisk påverkan och inte har några ytterligare miljöproblem bör den enligt vattenmyndigheternas bedömning i första hand förklaras som KMV. En vattenförekomst som påverkas av ett vattenkraftverk är typiskt sett en sådan vattenförekomst med en enda betydande påverkanskälla. En vattenförekomst som påverkas av en hamnanläggning med tillhörande farleder, är däremot ofta utsatt för flera andra påverkanstryck än enbart den hydromorfologiska, exempelvis från utsläpp av miljögifter eller näringsämnen. I sådana fall kan det därför vara lämpligare att utreda förutsättningarna för ett mindre strängt krav med hänsyn till miljöpåverkan som helhet, än att tillämpa bestämmelserna om KMV. I det fortsatta arbetet med översynen kommer vattenmyndigheterna att fortsätta utreda frågan om vilka typer av verksamheter och påverkantyper som detta kan bli aktuellt för.

Undantag i form av tidsfrist (9 §) eller mindre stränga krav (10 §) kan tillämpas för vattenförekomster som även har förklarats som KMV (3 §). Det finns inget hinder att fastställa mindre stränga krav även för de kvalitetsfaktorer som medfört att vattenförekomsten förklarats som KMV.

²³ 4 kap. 13 § vattenförvaltningsförordningen

²⁴ Havs- och vattenmyndighetens Vägledning för kraftigt modifierade vatten, Fastställande av kraftigt modifierat vatten i vattenförekomster med vattenkraft, s. 51

Bilaga 2. Påverkanstyper och drivkrafter

Påverkanstyp	Drivkraft
1.1 Punktkälla – Avloppsvatten	Tätortsbebyggelse
1.2 Punktkällor – Dagvattenutsläpp	Tätortsbebyggelse
1.3 Punktkällor – IED anläggningar	Industri som omfattas av Industriemissionsdirektivet
1.4 Punktkälla – Industrier – icke IED	Industri som inte omfattas av Industriemissionsdirektivet
1.5 Punktkällor – Förorenade områden eller övergivna industrier	Föroreningar som orsakas av övergivna industrier eller områden förorenade av tidigare industriverksamhet, olaglig dumpning av industriavfall eller föroreningsolycka och som kan identifieras som en punktkälla. För diffusa källor, se nedan ”Diffusa källor – Förorenade områden eller övergivna industrier”. Denna kategori täcker inte pågående verksamhet.
1.6 Punktkälla – Avfallsanläggningar/Deponier	Tätortsbebyggelse
1.7 Punktkälla – Gruvvatten	Industri. Punktkälla från uppsamling av vatten som avletts för att möjliggöra gruvverksamhet (dagbrott eller under mark).
1.8 Punktkälla – Vattenbruk	Fiskodling och vattenbruk
1.9 Punktkälla – Övrig	Andra punktkällor som inte kan inkluderas i någon av kategorierna ovan.
2.1 Diffusa källor – Avrinning från tätorter	Tätortsbebyggelse, Industri
2.2 Diffusa källor – Jordbruk	Jordbruk
2.3 Diffusa källor – Skogsbruk	Skogsbruk
2.4 Diffusa källor – Transporter	Diffusa föroreningar från vägar, järnvägar och flygplatser.
2.5 - Diffusa källor – Förorenade områden eller övergivna industrier	Industri
2.6 Diffusa utsläpp från små avloppsanläggningar	(Tätorts)bebyggelse
2.7 Diffusa källor – Luftdeposition	Jordbruk, Energi - förutom vattenkraft, Industri, Transporter, Tätortsbebyggelse

Bilaga 2 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

2.8 Diffusa källor – Gruvor	Industri
2.9 Diffusa källor – Vattenbruk	Fiskodling och vattenbruk
3.1 Uttag eller avledning av vatten - Jordbruk	Jordbruk
3.2 Uttag eller avledning av vatten- Allmän dricksvattenförsörjning	Tätortsbebyggelse
3.3 Uttag eller avledning av vatten - Industri	Industri
3.4 Uttag eller avledning av vatten - Kylvatten	Industri – Energiproduktion, ej vattenkraft
3.5 Uttag eller avledning av vatten - Vattenkraft	Energi – vattenkraft
3.6 Uttag eller avledning av vatten – Fiskodling och vattenbruk	Fiskodling och vattenbruk
3.7 Uttag eller avledning av vatten - Övrigt	Turism och rekreation
4.1.1 Förändring av morfologiskt tillstånd - Översvämningsskydd	Översvämningsskydd
4.1.2 Förändring av morfologiskt tillstånd – Jordbruk	Jordbruk
4.1.3 Förändring av morfologiskt tillstånd – Sjöfart	Sjöfart – Transport - Navigering. Gäller endast transport på vatten.
4.1.4 Förändring av morfologiskt tillstånd – Annat	Till exempel: flottleder, skogsbruk, fysisk planering, vattenkraft, vattenbruk, rekreation.
4.1.5 Förändring av morfologiskt tillstånd – Okänd eller föråldrade	Endast när drivkraften är okänd.
4.2.1 Förändring av konnektivitet genom dammar, barriärer och slussar – Vattenkraft	Energi - vattenkraft
4.2.2 Förändring av konnektivitet genom dammar, barriärer och slussar – Översvämningsskydd	Översvämningsskydd
4.2.3 Förändring av konnektivitet genom dammar, barriärer och slussar – Dricksvatten	Tätortsbebyggelse

Bilaga 2 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

4.2.4 Förändring av konnektivitet genom dammar, barriärer och slussar – Bevattning	Jordbruk
4.2.5 Förändring av konnektivitet genom dammar, barriärer och slussar – Rekreation	Avser bristande konnektivitet till följd av rekreation.
4.2.6 Dammar, barriärer och slussar – Industri	Industri, Energi - icke vattenkraft
4.2.7 Dammar, barriärer och slussar – Sjöfart	Sjöfart – Transport - Navigering. Gäller endast transport på vatten.
4.2.8 Dammar, barriärer och slussar – Övrigt	Annan känd drivkraft än vad som finns i 4.2.1-4.2.7. Här införs till exempel: flottleder, skogsbruk.
4.2.9 Dammar, barriärer och slussar – Okänd eller föråldrad	Används endast när drivkraften/verksamheten är okänd.
4.3.1 Förändring av hydrologisk regim – Jordbruk	Jordbruk
4.3.2 Förändring av hydrologisk regim – Transport	Sjöfart – Transport - Navigering. Gäller endast transport på vatten.
4.3.3 Förändring av hydrologisk regim – Vattenkraft	Energi – Vattenkraft/Elproduktion
4.3.4 Förändring av hydrologisk regim – Allmän dricksvattenförsörjning	Tätortsbebyggelse
4.3.5 Förändring av hydrologisk regim – Vattenbruk	Fiskodling och vattenbruk
4.3.6 Förändring av hydrologisk regim – Övriga	Annan känd drivkraft än vad som inkluderas i 4.3.1-4.3.5. Här införs till exempel: flottleder, skogsbruk.
4.4 Fysisk förlust av hela eller delar av vattenförekomsten	Översvämningsskydd, klimatförändring/anpassning
4.5 Hydromorfologiska förändringar - Övrigt	Gäller endast andra hydromorfologiska förändringar som inte ingår i någon av kategorierna ovan, inklusive förändring av vattennivån eller volym för ändamål som inte anges ovan.
5.1 Introducerade arter och sjukdomar	Transport, Fiske och vattenbruk, Turism och rekreation

Bilaga 2 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

5.2 Nyttjande eller bortförande av djur eller växter	Transport, Fiske och vattenbruk, Turism och rekreation
5.3 Skräp	Tätortsbebyggelse, Transport (sjöfart och navigation)
6.1 Grundvatten – Konstgjord vattenåterföring	Jordbruk, Energi - icke vattenkraft, Industri, Tätortsbebyggelse
6.2 Grundvattennivå-förändringar	Industri, Tätortsbebyggelse
7 Annan signifikant påverkan	Andra drivkrafter som inte ingår i någon av kategorierna ovan
8 Okänd signifikant påverkan	Endast relevant när status är sämre än god och drivkraften är okänd.
9 Historisk påverkan	Grundvattenförekomster som är significant förorenade av historisk verksamhet som inte längre existerar.

Bilaga 3. Referensdokument över tekniskt möjliga åtgärder per påverkanstyp

Påverkanstyp	Drivkraft	Referensdokument
1.1 Punktkälla - Avloppsvatten	Tätortsbebyggelse	IVL (2009) Utsläpp av kväve och fosfor till Östersjön. Kostnader för ytterligare minskning från kommunala avloppsreningsverk. Rapport för Naturvårdsverket. Naturvårdsverket (2013) Formulering av villkor och krav för utsläpp från avloppsreningsverk - vägledning. Naturvårdsverket (2017) Styrmedel för ökad rening från kommunala reningsverk. Rapport 6766. Avser rening läkemedelsrester. Naturvårdsverket (2007) Faktablad om avloppsreningsverk 200 – 2 000 pe. Rapport 8286. IVL (2017) Tekniska lösningar för avancerad rening av avloppsvatten. Miljösamverkan Västra Götaland (2013) Handläggarstöd bräddningar.

Bilaga 3 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

		Svenskt Vatten (2014) Bräddning från ledningsnät.
1.2 Punktkällor - Dagvattenutsläpp	Tätortsbebyggelse	Kunskapssammanställning Dagvattenrening, Rapport Nr 2016-05, Svenskt Vatten Utveckling 2016 http://www.svensktvatten.se/contentassets/579058d988194eee9569a2f5cf4112b8/svu-rapport_2016-05.pdf Naturvårdsverket vägleder kring hanteringen av snö: http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Avfall/Upplaggnig-av-sno/
1.3 Punktkällor – IED anläggningar	Industri som omfattas av Industriemissions-direktivet	Publicerade BAT-slutsatser Järn- och ståltillverkning 2012-03-08 Tillverkning av glas och mineralull 2012-03-08 Garvning av hudar och skinn 2013-02-16 Tillverkning av cement, kalk och magnesiumoxid 2013-04-09 Tillverkning av klor-alkali 2013-12-11 Produktion av massa, papper och kartong 2014-09-30 Raffinering av mineralolja och gas 2014-10-28

Bilaga 3 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

		Produktion av träbaserade skivor 2015-11-24 Rening och hantering av avloppsvatten och avgaser inom den kemiska sektorn 2016-06-09 Icke-järnmetallindustrin 2016-06-30 Intensiv uppfödning av fjäderfä eller gris 2017-02-21 Stora förbränningsanläggningar 2017-08-17
1.4 - Punktkälla – Industrier – icke IED	Industri som inte omfattas av Industriemissions-direktivet	BAT - De bästa tillgängliga teknikerna för minimering av miljöbelastningen.: Resultaten av en gemensam nordisk insats beträffande BAT. http://www.norden.org/sv/publikationer/publikationer/2008-705
1.5 – Punktkällor - Förorenade områden eller övergivna industrier	Föroreningar som orsakas av övergivna industrier eller områden förorenade av tidigare industriverksamhet, olaglig dumpning av industriavfall eller föroreningsolycka och som kan identifieras som en punktkälla. För diffusa källor, se nedan ”Diffusa källor – Förorenade områden eller övergivna industrier”. Denna kategori täcker inte pågående verksamhet.	Att välja efterbehandlingsåtgärd http://www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/Publikationer/ISBN/5900/978-91-620-5978-1/

Bilaga 3 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

1.6 - Punktkälla – Avfallsanläggningar/ Deponier	Tätortsbebyggelse	Deponering av avfall. Handbok 2004:2. http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/620-0134-5.pdf?pid=2562
1.7 - Punktkälla - Gruvvatten	Industri. Punktkälla från uppsamling av vatten som avletts för att möjliggöra gruvverksamhet (dagbrott eller under mark).	Vägledning för prövning av gruvverksamhet. SGU-rapport 2016:23 Naturvårdsverket vägleder om tillståndsprövning, utvinningsavfall och prospektering. http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Gruvor-takter-och-markavvattning/Gruvor/ Reference Document on Best Available Techniques for Management of Tailings and Waste-Rock in Mining Activities (MTWR BREF) Europakommissionen, januari 2009. SveMin, 2007: <i>Vägledning för god miljöpraxis vid prospektering i skyddade områden</i>. 58 sidor. http://www.svemin.se/vart-material/publikationer/ SveMin, 2015. Riktlinjer för bestämning av dimensionerade flöden för dammanläggningar. http://www.svemin.se/vart-material/publikationer/ SveMin, 2007: <i>Vägledning vid prospektering i Sverige</i>. 47 sidor. http://www.svemin.se/vart-material/publikationer/

Bilaga 3 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

1.8 - Punktkälla - Vattenbruk	Fiskodling och vattenbruk	Fiskodling – Planering, tillstånd, tillsyn http://www.naturvardsverket.se/Documents/allmrad/ar-93-10.pdf
1.9 - Punktkälla - Övrig	Andra punktkällor som inte kan inkluderas i någon av kategorierna ovan.	
2.1 - Diffusa källor – Avrinning från tätorter	Tätortsbebyggelse, Industri	Kunskapssammanställning Dagvattenrening, Rapport Nr 2016-05, Svenskt Vatten Utveckling 2016 http://www.svensktvatten.se/contentassets/579058d988194eee9569a2f5cf4112b8/svu-rapport_2016-05.pdf Naturvårdsverket vägleder kring hanteringen av snö: http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning-ar/Avfall/Upplaggnig-av-sno/

Bilaga 3 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

2.2 - Diffusa källor - Jordbruk	Jordbruk	Ulén B., Aronsson H., Bergström L., 2008. Åtgärds katalog för minskade fosfor och kväveförluster från jordbruk till vatten. SLU, Institutionen för mark och miljö, Uppsala. Jordbruksverket (2008) 64 åtgärder inom jordbruket för god vattenstatus (RA08:31) JV (2016) Rekommendationer för gödsling och kalkning 2017. SLU. Internbelastning av fosfor i svenska sjöar och kustområden – en kunskapsöversikt och förslag till åtgärder för vattenförvaltningen. Rapport 2016:6
2.3 - Diffusa källor - Skogsbruk	Skogsbruk	Skogsskötselserien (Skogsstyrelsen, 2015), särskilt avsnitt 13, 14, 16 och 20 berör effekter på vattenmiljön); https://www.skogsstyrelsen.se/skogsskotselserien Målbilder för god miljöhänsyn (Skogsstyrelsen, 2014); https://www.skogsstyrelsen.se/mer-om-skog/malbilder-for-god-miljohansyn/ Ring, E., Löfgren, S., Sandin, L., Högbom, L., Goedkoop, W. (2008) Redogörelse från Skogsforsk nr. 3 Skogsbruk och vatten -en kunskapsöversikt https://www.skogforsk.se/kunskap/kunskapsbanken/2008/Skogsbruk-och-vatten--en-kunskapsoversikt/ Eklöf, K., Lidskog, R., Bishop, K. (2016). Sammanfattande artikel om skogsbruk och kvicksilver

Bilaga 3 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

		https://link.springer.com/article/10.1007/s13280-015-0752-7 Skogsstyrelsen 2019. Från skogsbränsle till askåterföring. Meddelande 2008:2. Handbok
2.4 - Diffusa källor - Transporter	Diffusa föroreningar från vägar, järnvägar och flygplatser.	Kunskapssammanställning Dagvattenrening, Rapport Nr 2016-05, Svenskt Vatten Utveckling 2016 http://www.svensktvatten.se/contentassets/579058d988194eee9569a2f5cf4112b8/svu-rapport_2016-05.pdf Naturvårdsverket vägleder kring hanteringen av snö: http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Avfall/Upplaggnig-av-sno/ Trafikverket 2013. Trafikverkets handbok. Yt- och grundvattenskydd. Rapportnummer 2013:135
2.5 - Diffusa källor – Förorenade områden eller övergivna industrier	Industri	Att välja efterbehandlingsåtgärd http://www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/Publikationer/ISBN/5900/978-91-620-5978-1/

Bilaga 3 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

2.6 Diffusa utsläpp från små avloppsanläggningar	(Tätorts)bebyggelse	Naturvårdsverket (2008) Små avloppsanläggningar – handbok till Hav- och vattenmyndigheten (2017) Tydligare regler för små avloppsanläggningar allmänna råd. Författningsförslag. Uppdaterad avseende kunskapsläget för teknikrening.
2.7 - Diffusa källor – Luftdeposition	Jordbruk, Energi - förutom vattenkraft, Industri, Transporter, Tätortsbebyggelse	Handbok för kalkning av sjöar och vattendrag https://www.havochvatten.se/download/18.276e7ae81443563a75064b8/1396948049223/handbok-for-kalkning-av-sjoar-och-vattendrag-isbn-978-91-620-0165-0.pdf
2.8 - Diffusa källor – Gruvor	Industri	Vägledning för prövning av gruvverksamhet. SGU-rapport 2016:23 Naturvårdsverket vägleder om tillståndsprövning, utvinningsavfall och prospektering. http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Gruvor-takter-och-markavvattning/Gruvor/ Reference Document on Best Available Techniques for Management of Tailings and Waste-Rock in Mining Activities (MTWR BREF) Europakommissionen, januari 2009 SveMin, 2007: Vägledning för god miljöpraxis vid prospektering i skyddade områden. 58 sidor. http://www.svemin.se/vart-material/publikationer/

Bilaga 3 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

		SveMin, 2015. Riktlinjer för bestämning av dimensionerade flöden för dammanläggningar. http://www.sveMin.se/vart-material/publikationer/ SveMin, 2007: Vägledning vid prospektering i Sverige. 47 sidor. http://www.sveMin.se/vart-material/publikationer/
2.9 - Diffusa källor – Vattenbruk	Fiskodling och vattenbruk	Fiskodling – Planering, tillstånd, tillsyn http://www.naturvardsverket.se/Documents/allmrad/ar-93-10.pdf
3.1 Uttag eller avledning av vatten - Jordbruk	Jordbruk	SLU (2010) Markfuktens betydelse för knölsättning, skörd och kvalitet i potatis. Greppa Näringen (2006) Bevattning och växtnäringsutnyttjande. Jordbruksverket (2012) Bevattning i grönsaksodling. Jordbruksverket (2009) Vatten till husdjur. Naturvårdsverket, 2008: Handbok 2008:5 om Vattenverksamheter – Handbok för tillämpningen av 11 kapitlet i miljöbalken. 133 sidor. http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-0157-5.pdf

Bilaga 3 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

3.2 Uttag eller avledning av vatten - Allmän dricksvattenförsörjning	Tätortsbebyggelse	Naturvårdsverket, 2008: Handbok 2008:5 om Vattenverksamheter – Handbok för tillämpningen av 11 kapitlet i miljöbalken. 133 sidor. http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-0157-5.pdf
3.3 Uttag eller avledning av vatten - Industri	Industri	Naturvårdsverket, 2008: Handbok 2008:5 om Vattenverksamheter – Handbok för tillämpningen av 11 kapitlet i miljöbalken. 133 sidor. http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-0157-5.pdf
3.4 Uttag eller avledning av vatten - Kylvatten	Industri – Energiproduktion, ej vattenkraft	Naturvårdsverket, 2008: Handbok 2008:5 om Vattenverksamheter – Handbok för tillämpningen av 11 kapitlet i miljöbalken. 133 sidor. http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-0157-5.pdf
3.5 Uttag eller avledning av vatten - Vattenkraft	Energi – vattenkraft	Naturvårdsverket, 2008: Handbok 2008:5 om Vattenverksamheter – Handbok för tillämpningen av 11 kapitlet i miljöbalken. 133 sidor. http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-0157-5.pdf Miljöåtgärder i vattenkraftverk Sammanställning av åtgärder för att nå god ekologisk status och god ekologisk potential.

Bilaga 3 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

		https://www.havochvatten.se/download/18.596b74d91518c04d1815e49e/1450446109971/rapport-2015-26-miljoatgarder-vattenkraftverk.pdf Ekologisk återställning i helt eller delvis torrlagda fåror i anslutning till vattenkraftverk https://www.havochvatten.se/download/18.596b74d91518c04d1812ba17/1450098292039/rapport-2015-22-ekologisk-aterstallning-torrfaror.pdf Nya rön om bästa möjliga teknisk inom vattenkraften https://www.havochvatten.se/hav/vagledning--lagar/vagledningar/provning-och-tillsyn/dammar-och-vattenkraftverk/nya-ron-om-basta-mojliga-teknik-for-vattenkraften.html Sötvattenanknutna Natura 2000-värdens känslighet för hydromorfologisk påverkan https://www.havochvatten.se/download/18.1d58828a15f50337fd4f3a11/1509613379023/sotvattenanknutna-natura-2000-vardens-kanslighet-for-hydromorfologisk-paverkan.pdf Anordningar för upp- och nedströmspassage av fisk vid vattenanläggningar https://www.havochvatten.se/download/18.5f66a4e81416b5e51f73113/1383209282924/rapport-hav-2013-14-anordningar-passage-fisk.pdf Ekologiska flöden och ekologiskt anpassad vattenreglering

Bilaga 3 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

		https://www.havochvatten.se/download/18.5f66a4e81416b5e51f73112/1383209282509/rapport-hav-2013-12-ekologiska-floden.pdf
3.6 Uttag eller avledning av vatten – Fiskodling och vattenbruk	Fiskodling och vattenbruk	Naturvårdsverket, 2008: Handbok 2008:5 om Vattenverksamheter – Handbok för tillämpningen av 11 kapitlet i miljöbalken. 133 sidor. http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-0157-5.pdf
3.7 Uttag eller avledning av vatten - Övrigt	Turism och rekreation	Naturvårdsverket, 2008: Handbok 2008:5 om Vattenverksamheter – Handbok för tillämpningen av 11 kapitlet i miljöbalken. 133 sidor. http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-0157-5.pdf På en mer övergripande nivå arbetar Boverket under 2016-2018 med vägledning för hur ekosystemtjänster och grönstruktur kan hanteras i fysisk planering, byggande och förvaltning. Där ingår klimatanpassning och åtgärder för att minska risken för översvämning, ras, skred och erosion. http://www.boverket.se/sv/byggande/hallbart-byggande-och-forvaltning/ekosystemtjanster/

Bilaga 3 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

4.1.1 Förändring av morfologiskt tillstånd - Översvämningsskydd	Översvämningsskydd	Naturvårdsverket, 2008: Handbok 2008:5 om Vattenverksamheter – Handbok för tillämpningen av 11 kapitlet i miljöbalken. 133 sidor. http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-0157-5.pdf MSB. Översvämning . metoder för att begränsa skador vid höga flöden
4.1.2 Förändring av morfologiskt tillstånd – Jordbruk	Jordbruk	Naturvårdsverket, 2008: Handbok 2008:5 om Vattenverksamheter – Handbok för tillämpningen av 11 kapitlet i miljöbalken. 133 sidor. http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-0157-5.pdf Jordbruksverket (2008) 64 åtgärder inom jordbruket för god vattenstatus (RA08:31). Ett grundmaterial. Naturvårdsverket och Fiskeriverket. 2008. Ekologisk restaurering av vattendrag. Naturvårdsverket, 2009: <i>Handbok 2009:5 om Markavvattning och rensning</i>. 126 sidor. http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-0163-6.pdf HaV och SJV vägledningsarbete pågår
4.1.3 Förändring av morfologiskt tillstånd – Sjöfart	Sjöfart – Transport - Navigering. Gäller endast transport på vatten.	Naturvårdsverket, 2008: Handbok 2008:5 om Vattenverksamheter – Handbok för tillämpningen av 11 kapitlet i miljöbalken. 133 sidor. http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-0157-5.pdf

Bilaga 3 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

		Naturvårdsverket och Fiskeriverket. 2008. Ekologisk restaurering av vattendrag.
4.1.4 Förändring av morfologiskt tillstånd – Annat	Till exempel: flottleder, skogsbruk, fysisk planering, vattenkraft, vattenbruk, rekreation.	Naturvårdsverket, 2008: Handbok 2008:5 om Vattenverksamheter – Handbok för tillämpningen av 11 kapitlet i miljöbalken. 133 sidor. http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-0157-5.pdf Naturvårdsverket och Fiskeriverket. 2008. Ekologisk restaurering av vattendrag.
4.1.5 Förändring av morfologiskt tillstånd - Okänd eller föråldrade	Endast när drivkraften är okänd.	Naturvårdsverket, 2008: Handbok 2008:5 om Vattenverksamheter – Handbok för tillämpningen av 11 kapitlet i miljöbalken. 133 sidor. http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-0157-5.pdf Naturvårdsverket och Fiskeriverket. 2008. Ekologisk restaurering av vattendrag.
4.2.1 Förändring av konnektivitet genom dammar, barriärer och slussar - Vattenkraft	Energi - vattenkraft	Naturvårdsverket, 2008: Handbok 2008:5 om Vattenverksamheter – Handbok för tillämpningen av 11 kapitlet i miljöbalken. 133 sidor. http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-0157-5.pdf Miljöåtgärder i vattenkraftverk

Bilaga 3 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

		Sammanställning av åtgärder för att nå god ekologisk status och god ekologisk potential. https://www.havochvatten.se/download/18.596b74d91518c04d1815e49e/1450446109971/rapport-2015-26-miljoatgarder-vattenkraftverk.pdf Ekologisk återställning i helt eller delvis torrlagda fåror i anslutning till vattenkraftverk https://www.havochvatten.se/download/18.596b74d91518c04d1812ba17/1450098292039/rapport-2015-22-ekologisk-aterstallning-torrfaror.pdf Nya rön om bästa möjliga teknisk inom vattenkraften https://www.havochvatten.se/hav/vagledning--lagar/vagledning/provning-och-tillsyn/dammar-och-vattenkraftverk/nya-ron-om-basta-mojliga-teknik-for-vattenkraften.html Sötvattenanknutna Natura 2000-vårdens känslighet för hydromorfologisk påverkan https://www.havochvatten.se/download/18.1d58828a15f50337fd4f3a11/1509613379023/sotvattenanknutna-natura-2000-vardens-kanslighet-for-hydromorfologisk-paverkan.pdf Anordningar för upp- och nedströmspassage av fisk vid vattenanläggningar

Bilaga 3 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

		https://www.havochvatten.se/download/18.5f66a4e81416b5e51f73113/1383209282924/rapport-hav-2013-14-anordningar-passage-fisk.pdf Ekologiska flöden och ekologiskt anpassad vattenreglering https://www.havochvatten.se/download/18.5f66a4e81416b5e51f73112/1383209282509/rapport-hav-2013-12-ekologiska-floden.pdf
4.2.2 Förändring av konnektivitet genom dammar, barriärer och slussar - Översvämningsskydd	Översvämningsskydd	Naturvårdsverket, 2008: Handbok 2008:5 om Vattenverksamheter – Handbok för tillämpningen av 11 kapitlet i miljöbalken. 133 sidor. http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-0157-5.pdf MSB. Översvämning . metoder för att begränsa skador vid höga flöden
4.2.3 Förändring av konnektivitet genom dammar, barriärer och slussar - Dricksvatten	Tätortsbebyggelse	Naturvårdsverket, 2008: Handbok 2008:5 om Vattenverksamheter – Handbok för tillämpningen av 11 kapitlet i miljöbalken. 133 sidor. http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-0157-5.pdf
4.2.4 Förändring av konnektivitet genom dammar, barriärer och slussar – Bevattning	Jordbruk	Naturvårdsverket, 2008: Handbok 2008:5 om Vattenverksamheter – Handbok för tillämpningen av 11 kapitlet i miljöbalken. 133 sidor. http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-0157-5.pdf Jordbruksverket (2008) 64 åtgärder inom jordbruket för god vattenstatus (RA08:31). Ett grundmaterial.

Bilaga 3 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

4.2.5 Förändring av konnektivitet genom dammar, barriärer och slussar - Rekreation	Avser bristande konnektivitet till följd av rekreation.	Naturvårdsverket, 2008: Handbok 2008:5 om Vattenverksamheter – Handbok för tillämpningen av 11 kapitlet i miljöbalken. 133 sidor. http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-0157-5.pdf På en mer övergripande nivå arbetar Boverket under 2016-2018 med vägledning för hur ekosystemtjänster och grönstruktur kan hanteras i fysisk planering, byggande och förvaltning. Där ingår klimatanpassning och åtgärder för att minska risken för översvämning, ras, skred och erosion. http://www.boverket.se/sv/byggande/hallbart-byggande-och-forvaltning/ekosystemtjanster/
4.2.6 Dammar, barriärer och slussar - Industri	Industri, Energi - icke vattenkraft	Naturvårdsverket, 2008: Handbok 2008:5 om Vattenverksamheter – Handbok för tillämpningen av 11 kapitlet i miljöbalken. 133 sidor. http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-0157-5.pdf
4.2.7 Dammar, barriärer och slussar - Sjöfart	Sjöfart – Transport - Navigering. Gäller endast transport på vatten.	Naturvårdsverket, 2008: Handbok 2008:5 om Vattenverksamheter – Handbok för tillämpningen av 11 kapitlet i miljöbalken. 133 sidor. http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-0157-5.pdf

Bilaga 3 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

4.2.8 Dammar, barriärer och slussar – Övrigt	Annan känd drivkraft än vad som finns i 4.2.1-4.2.7. Här införs till exempel: flottleder, skogsbruk.	Naturvårdsverket, 2008: Handbok 2008:5 om Vattenverksamheter – Handbok för tillämpningen av 11 kapitlet i miljöbalken. 133 sidor. http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-0157-5.pdf
4.2.9 Dammar, barriärer och slussar – Okänd eller föråldrad	Används endast när drivkraften/verksamheten är okänd.	Naturvårdsverket, 2008: Handbok 2008:5 om Vattenverksamheter – Handbok för tillämpningen av 11 kapitlet i miljöbalken. 133 sidor. http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-0157-5.pdf
4.3.1 Förändring av hydrologisk regim – Jordbruk	Jordbruk	Naturvårdsverket, 2008: Handbok 2008:5 om Vattenverksamheter – Handbok för tillämpningen av 11 kapitlet i miljöbalken. 133 sidor. http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-0157-5.pdf kavvattning Naturvårdsverket, 2009: <i>Handbok 2009:5 om Markavvattning och rensning</i>. 126 sidor. http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-0163-6.pdf HaV och SJV vägledningsarbete pågår

Bilaga 3 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

4.3.2 Förändring av hydrologisk regim – Transport	Sjöfart – Transport - Navigering. Gäller endast transport på vatten.	Naturvårdsverket, 2008: Handbok 2008:5 om Vattenverksamheter – Handbok för tillämpningen av 11 kapitlet i miljöbalken. 133 sidor. http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-0157-5.pdf
4.3.3 Förändring av hydrologisk regim - Vattenkraft	Energi – Vattenkraft/Elproduktion	Naturvårdsverket, 2008: Handbok 2008:5 om Vattenverksamheter – Handbok för tillämpningen av 11 kapitlet i miljöbalken. 133 sidor. http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-0157-5.pdf Miljöåtgärder i vattenkraftverk Sammanställning av åtgärder för att nå god ekologisk status och god ekologisk potential. https://www.havochvatten.se/download/18.596b74d91518c04d1815e49e/1450446109971/rapport-2015-26-miljoatgarder-vattenkraftverk.pdf Ekologisk återställning i helt eller delvis torrlagda fåror i anslutning till vattenkraftverk https://www.havochvatten.se/download/18.596b74d91518c04d1812ba17/1450098292039/rapport-2015-22-ekologisk-aterstallning-torrfaror.pdf Nya rön om bästa möjliga teknisk inom vattenkraften https://www.havochvatten.se/hav/vagledning--lagar/vagledningar/provning-och-tillsyn/dammar-och-

Bilaga 3 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

		vattenkraftverk/nya-ron-om-basta-mojliga-teknik-for-vattenkraften.html Sötvattenanknutna Natura 2000-vårdens känslighet för hydromorfologisk påverkan https://www.havochvatten.se/download/18.1d58828a15f50337fd4f3a11/1509613379023/sotvattenanknutna-natura-2000-vardens-kanslighet-for-hydromorfologisk-paverkan.pdf Anordningar för upp- och nedströmspassage av fisk vid vattenanläggningar https://www.havochvatten.se/download/18.5f66a4e81416b5e51f73113/1383209282924/rapport-hav-2013-14-anordningar-passage-fisk.pdf Ekologiska flöden och ekologiskt anpassad vattenreglering https://www.havochvatten.se/download/18.5f66a4e81416b5e51f73112/1383209282509/rapport-hav-2013-12-ekologiska-floden.pdf
4.3.4 Förändring av hydrologisk regim - Allmän dricksvattenförsörjning	Tätortsbebyggelse	Handbok 2008:5 Vattenve Naturvårdsverket, 2008: Handbok 2008:5 om Vattenverksamheter – Handbok för tillämpningen av 11 kapitlet i miljöbalken. 133 sidor. http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-0157-5.pdf

Bilaga 3 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

4.3.5 Förändring av hydrologisk regim – Vattenbruk	Fiskodling och vattenbruk	Naturvårdsverket, 2008: Handbok 2008:5 om Vattenverksamheter – Handbok för tillämpningen av 11 kapitlet i miljöbalken. 133 sidor. http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-0157-5.pdf
4.3.6 Förändring av hydrologisk regim - Övriga	Annan känd drivkraft än vad som inkluderas i 4.3.1-4.3.5. Här införs till exempel: flottleder, skogsbruk.	Naturvårdsverket, 2008: Handbok 2008:5 om Vattenverksamheter – Handbok för tillämpningen av 11 kapitlet i miljöbalken. 133 sidor. http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-0157-5.pdf
4.4 Fysisk förlust av hela eller delar av vattenförekomsten	Översvämningsskydd, klimatförändring/anpassning	Naturvårdsverket, 2008: Handbok 2008:5 om Vattenverksamheter – Handbok för tillämpningen av 11 kapitlet i miljöbalken. 133 sidor. http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-0157-5.pdf MSB. Översvämning . metoder för att begränsa skador vid höga flöden Naturvårdsverket och Fiskeriverket. 2008. Ekologisk restaurering av vattendrag.

Bilaga 3 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

4.5 Hydromorfologiska förändringar - Övrigt	Gäller endast andra hydromorfologiska förändringar som inte ingår i någon av kategorierna ovan, inklusive förändring av vattennivån eller volym för ändamål som inte anges ovan.	Naturvårdsverket, 2008: Handbok 2008:5 om Vattenverksamheter – Handbok för tillämpningen av 11 kapitlet i miljöbalken. 133 sidor. http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-0157-5.pdf
5.1 - Introducerade arter och sjukdomar	Transport, Fiske och vattenbruk, Turism och rekreation	Åtgärder mot främmande invasiva vattenväxter i sötvatten – kunskapsläget i dag och råd för framtiden. Rapport 6373, juni 2010 https://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-6373-3.pdf
5.2 - Nyttjande eller bortförande av djur eller växter	Transport, Fiske och vattenbruk, Turism och rekreation	
5.3 – Skräp	Tätortsbebyggelse, Transport (sjöfart och navigation)	Mikroplaster. Redovisning av regeringsuppdrag om källor till mikroplaster och förslag på åtgärder för minskade utsläpp i Sverige. ISBN 978-91-620-6772-4. http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-6772-4.pdf?pid=20662

Bilaga 3 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

6.1 Grundvatten – Konstgjord vattenåterföring	Jordbruk, Energi - icke vattenkraft, Industri, Tätortsbebyggelse	Naturvårdsverket, 2008: <i>Handbok 2008:5 om Vattenverksamheter – Handbok för tillämpningen av 11 kapitlet i miljöbalken</i>. 133 sidor. http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-0157-5.pdf Skogsskötselserien (Skogsstyrelsen, 2015), avsnitt 13; https://www.skogsstyrelsen.se/skogsskotselserien
6.2 Grundvattennivå- förändringar	Industri, Tätortsbebyggelse	European Commission, 2009: <i>Reference Document on Best Available Techniques for Management of Tailings and Waste-Rock in Mining Activities</i>. 557 sidor. http://eippcb.jrc.ec.europa.eu/reference/BREF/mmr_adopted_0109.pdf SveMin, 2007: <i>Vägledning för god miljöpraxis vid prospektering i skyddade områden</i>. 58 sidor. http://www.sveMin.se/vart-material/publikationer/ SveMin, 2015. Riktlinjer för bestämning av dimensionerade flöden för dammanläggningar. http://www.sveMin.se/vart-material/publikationer/ SveMin, 2007: <i>Vägledning vid prospektering i Sverige</i>. 47 sidor. http://www.sveMin.se/vart-material/publikationer/ Naturvårdsverket, 2008: <i>Handbok 2008:5 om Vattenverksamheter – Handbok för tillämpningen av 11 kapitlet i miljöbalken</i>. 133 sidor. http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-0157-5.pdf Vägledning för prövning av gruvverksamhet,

Bilaga 3 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

		SGU-rapport 2016:23 http://resource.sgu.se/produkter/sgurapp/s1623-rapport.pdf På en mer övergripande nivå arbetar Boverket under 2016-2018 med vägledning för hur ekosystemtjänster och grönstruktur kan hanteras i fysisk planering, byggande och förvaltning. Där ingår klimatanpassning och åtgärder för att minska risken för översvämning, ras, skred och erosion. http://www.boverket.se/sv/byggande/hallbart-byggande-och-forvaltning/ekosystemtjanster/
7 Annan signifikant påverkan	Andra drivkrafter som inte ingår i någon av kategorierna ovan	
8 Okänd signifikant påverkan	Endast relevant när status är sämre än god och drivkraften är okänd.	

Bilaga 3 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

9 Historisk påverkan	Grundvattenförekomster som är significant förorenade av historisk verksamhet som inte längre existerar.	Att välja efterbehandlingsåtgärd http://www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/Publikationer/ISBN/5900/978-91-620-5978-1/

Bilaga 4. Samhällsviktig verksamhet

1. Identifiering av miljö- och samhällsnytta som kan utgöra grund för utpekande av kraftigt modifierade vattenförekomster och mindre stränga krav vid fastställande av miljökvalitetsnormer för vatten

1.1 Bakgrund, syfte och avgränsningar

Vattenmyndigheterna har fått i uppdrag av regeringen att se över om det finns ytterligare förutsättningar för tillämpning av kraftigt modifierade vatten (KMV) enligt 4 kap. 3 § förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön (VFF) eller mindre stränga krav enligt 4 kap. 10 § VFF vid fastställande av miljökvalitetsnormer för vatten. Den verksamhet/anläggning som leder till att en vattenförekomst förklaras som KMV eller får ett mindre strängt krav enligt ovan ska vara av väsentlig betydelse från allmän synpunkt, d.v.s. väsentlig betydelse ur ett nationellt perspektiv. Det krävs därför att Vattenmyndigheterna identifierar inom vilka områden dessa verksamheter/anläggningar finns. Vattenmyndigheterna har inventerat utpekanden av samhällsviktiga behov som har genomgått remiss och samråd med nationella myndigheter samt har ett visst juridiskt stöd för utpekandet. Vattenmyndigheterna har i första hand valt att se över förutsättningarna för utpekande av KMV eller mindre stränga krav inom riksintresseområdena enligt 3 kap. miljöbalken (MB), eftersom det där redan finns utpekade nationellt viktiga samhällsintressen och där utpekandena har föregåtts av remiss och samråd med berörda centrala förvaltningsmyndigheter.

Utöver Riksintresseområdena finns det ytterligare några områden som bör ses över på grund av att de är områden som, trots att de inte är utpekade som riksintresseområden, ändå kan vara av nationellt intresse. Vattenmyndigheterna har därför valt att även se över de hamnar och farleder som inte är utpekade som riksintressen samt områden med jordbruks- och skogsbruksmark, översvämningsskydd och vissa samhällsviktiga verksamheter enligt miljöprövningsförordningen samt 10 och 11 kap. MB.

I 3 och 4 kap. MB anges grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden, där vissa områden kan utpekade som riksintresseområden. Riksintresseområdena är utpekade områden som anger nationellt viktiga värden och kvaliteter. Inom de utpekade områdena får inte åtgärder vidtas som påtagligt kan skada de angivna värdena eller påtagligt försvåra det avsedda utnyttjandet av marken. Ett utpekande som riksintresseområde medför inte i sig något direkt bindande beslut i en prövningssituation utan utgör i stället en presumtion för att det finns vissa nationellt viktiga värden i området. Det är regeringen eller den prövningsmyndighet som slutligt prövar ett ärende som avgör om ett område som har pekats ut som riksintresse ska tillmätas en sådan betydelse.¹ Däremot ska alltid en myndighet ta hänsyn till det utpekade områdets status som riksintresse. Om ett riksintresseområde berör en

¹ Miljöbalken, En kommentar, s. 3:5, Bertil Bengtsson m.fl.

vattenförekomst som har en status som är sämre än god bör Vattenmyndigheterna således ta hänsyn till det befintliga riksintresset vid bedömningen om det finns skäl för utpekande av KMV eller fastställande av ett mindre strängt krav.

Hushållningsbestämmelserna enligt 3 kap. MB innehåller alltså bestämmelser om hur avvägningen mellan olika önskemål om att använda mark- och vatten ska ske och de är inte i första hand skyddsbestämmelser. Det skydd det innebär att ett område bedöms vara av riksintresse är att anspråk på ändrad mark- eller vattenanvändning inte får innebära påtaglig skada på det utpekade riksintresset. Med uttrycket ”påtaglig skada” avses sådana åtgärder som kan ha en bestående negativ inverkan eller tillfälligt ha en mycket stor negativ inverkan.² I flera av paragraferna som reglerar de olika riksintressena används också begreppet ”så långt som möjligt”. Med detta begrepp avses enligt förarbetena³ att den avvägning som ska göras ska omfatta hänsynstagande till de praktiska och ekonomiska konsekvenserna av det skydd paragrafen ger och då i första hand samhällsekonomiska hänsynstaganden, exempelvis regionalpolitiska eller sysselsättningspolitiska intressen.

Om ett område är av riksintresse för flera oförenliga ändamål ska företräde ges till det intresse som främjar den lämpligaste användningen från en allmän synpunkt. En anläggning för totalförsvaret ska dock alltid ges företräde.⁴ Det skydd ett riksintresse innebär är därför inte absolut utan måste vid varje tillfälle vägas mot de nya anspråk som kan komma upp i en ny plan eller ett nytt ärende.

Riksintressena enligt 4 kap. MB gäller endast större geografiska områden med natur- och kulturvärden och som är inskrivna direkt i lagtexten i 4 kap. MB. I denna rapport begränsas översynen av riksintresseområdena till de områden som omfattar sådana verksamheter/anläggningar som anges i 3 kap. MB.

Det är endast sådana verksamheter/anläggningar som påverkar miljö kvalitetsnormen för en vattenförekomst som idag har en status som är sämre än god som kan vara relevanta för utpekandet i enlighet med regeringsuppdraget. Detta eftersom statusen i en vattenförekomst inte får försämrats även om vattenförekomsten får ett mindre strängt krav eller utpekats som KMV, se 4 kap. 2 och 10 §§ VFF. Det är också endast pågående alt. avslutade verksamheter som ska ses över i enlighet med regeringsuppdraget eftersom undantag för nya verksamheter/åtgärder prövas med stöd av 4 kap. 11 § VFF. Riksintresseområden som i första hand enbart berör markområden faller även de bort från denna prövning. Vidare får inte heller undantag medges eller en vattenförekomst förklaras som KMV om det skulle hindra eller äventyra att normer eller mål uppnås för ett EU-skyddat område eller om det strider mot annan EU-lagstiftning⁵.

² Prop. 1985/86:3 s. 155 samt prop. 1997/98:45 II s. 30

³ Prop. 1985/86:3 s. 155 samt prop. 1997/98:45 II s. 30

⁴ 3 kap. 10 § miljöbalken

⁵ 4 kap. 6 och 7 §§ VFF

2. Riksintresseområden

Följande nedanstående områden kan utpekas som riksintressen enligt 3 kap. MB

Yrkesfiske, rennäringen och vattenbruk 3 kap. 5 § MB

Kultur- och naturvärden samt friluftslivet 3 kap. 6 § MB

Värdefulla ämnen eller material, 3 kap. 7 § MB

Vattenförsörjning, 3 kap. 8 § MB

Industriell produktion, 3 kap. 8 § MB

Energiproduktion och energidistribution, 3 kap. 8 § MB

Kommunikation, 3 kap. 8 § MB

Avfallshantering, 3 kap. 8 § MB

Totalförsvaret/samhällsviktig verksamhet i totalförsvaret, 3 kap 9 § MB

I 2 § förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden anges vilka myndigheter som ansvarar för utpekandet av respektive riksintresseområde.

Riksintresseområde	Ansvarig myndighet
Rennäringen	Sametinget
Yrkesfisket och vattenbruk	Havs- och Vattenmyndigheten (HaV)
Kulturmiljövården	Riksantikvarieämbetet
Naturvården och friluftslivet	Naturvårdsverket, HaV
Fyndigheter av ämnen eller material	Sveriges geologiska undersökning (SGU)
Anläggningar för industriell produktion	Tillväxtverket
Anläggningar för energiproduktion och energidistribution	Statens Energimyndighet
Anläggningar för slutlig förvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall	Strålsäkerhetsmyndigheten
Anläggningar för kommunikationer	Trafikverket, Post- och telestyrelsen
Anläggningar för avfallshantering	Naturvårdsverket
Anläggningar för vattenförsörjning	HaV
Totalförsvarets anläggningar	Försvarmakten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

2.1 Rennäringen, yrkesfisket och vattenbruk

Mark- och vattenområden som har betydelse för rennäringen eller yrkesfisket eller för vattenbruk ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra näringarnas bedrivande, enligt 3 kap. 5 § MB. Områden som är av riksintresse för rennäringen eller yrkesfisket ska skyddas mot åtgärder som avses i första stycket.

2.1.1 Rennäringen

Sametinget är ansvarig myndighet för utpekande av riksintresseområdena för rennäringen.

Motiv till utpekandet är:⁶

- Samlingsplatser
- Flyttleder
- Övernattningsbeten

⁶ <https://www.sametinget.se/8390>

- Svåra passager
- Speciella betesområden
- Områden kring anläggningar
- Renhagar
- Kalvningsland

Riksintresseområden för rennäringen finns utpekade inom Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län.

Skyddet för rennäringen syftar till att bibehålla förutsättningarna för näringen genom att de viktigaste områdena i varje sameby ges ett särskilt skydd.⁷ Vid bedömningen av vilka områden som ska vara av riksintresse bör beaktas näringens behov av sammanhängande betesområden och tillgång till alternativa betesområden. Då rennäringen i första hand påverkar markområden och inte vattenområden kommer detta riksintresseområde inte övervägas vidare vid Vattenmyndigheternas bedömning om det finns skäl att besluta om ytterligare KMV eller undantag från miljökvalitetsnormerna för vatten.

2.1.2 Yrkesfiske och Vattenbruk

Motiven för att peka ut ett område som riksintresse för yrkesfisket är skydd för reproduktions-, uppväxt- och fångstområden som har en avgörande betydelse för fiskerinäringen. Havs- och vattenmyndigheten anger fångstområden av riksintresse per län. Bedömningen grundar sig på Fiskeriverkets tidigare arbete⁸. Värdebeskrivningarna anger ett förstahandsvärde av fiskefångsten för de viktigaste arterna inom vissa utpekade geografiska avgränsningar. Den ekonomiska avkastningen anges också som ett värde per kvadratkilometer. I havsområden används landningsvärdet (intäkterna från fiskets fångster) som en indikator för att identifiera de viktigaste fångstområdena. Genom att landningsvärdena relateras till de genomsnittliga värdena för respektive område tas även regional hänsyn⁹. För inlandsvatten har kriteriet baserats på antalet yrkesverksamma fiskare i respektive sjö.¹⁰ En sjö ska ha minst två yrkesverksamma fiskare för att klassas som riksintresse i egenskap av fångstområde för yrkesfisket.

Motiv till utpekandet¹¹:

- Fångstplatser med omfattande fiskeaktivitet eller unika förutsättningar för visst fiske.
- Lekområden för kommersiellt viktiga arter av fisk eller skaldjur.
- Uppväxtområden för kommersiellt viktiga arter.
- Vandringsstråk för kommersiellt viktiga arter.
- Fiskehamnar, de landområden som ska klassificeras som riksintresse är landningshamnar och/eller hemmahamnar. Landningshamnar och hemmahamnar

⁷ Prop. 1985/86:3 s. 115 och 161

⁸ Finfo 2006:1; Områden av riksintresse för yrkesfisket

⁹ SOU 2015:99; Planering och beslut för hållbar utveckling, Miljöbalkens hushållningsbestämmelser, s. 116

¹⁰ [https://www.havochvatten.se/hav/fiske--fritid/skyddade-omraden/riksintressen/riksintesse-yrkesfisket.html](https://www.havochvatten.se/hav/fiske--fritid/skyddade-omraden/riksintressen/riksintresse-yrkesfisket.html)

¹¹ <https://www.havochvatten.se/hav/fiske--fritid/skyddade-omraden/riksintressen/riksintesse-yrkesfisket.html>

har relaterats till vilka arter och fiskerier som utgör basen för fisket i fångstområden av riksintresse. Landningskvantiteter av dessa arter och antalet fartyg är det primära urvalskriteriet och att kvantiteter ska relateras till respektive havsområde enligt den regionala indelningen. Fiskeriverket har pekat ut 53 hamnar som riksintresse då de står för minst 10 % av landningsvärdet från de viktigaste fångstområdena eller minst 10 % av landningsvärdet från respektive havsområde.

Följande antal riksintresseområden finns utpekade. För fångstområden havet 306 stycken, för fångstområden sötvatten 34 stycken, rekryteringsområden 220 stycken, lekområden 72 stycken, vandringsområden 21 stycken och för grunda områden 6 stycken.

¹²

Yrkesfisket och fisken som resurs innebär dock delvis motstående intressen. Yrkesfisket står därmed också delvis i konflikt med miljökvalitetsnormerna för vatten. I första hand är det fiskehamnar som skulle kunna påverka vattenförekomsten negativt, men man kan även tänka sig att yrkesfisket som sådant skulle kunna medföra en förändring i fiskpopulationen. Yrkesfisket skulle således kunna utgöra grund för att fastställa ett mindre strängt krav för en vattenförekomst.

Med betydande påverkan på fiskerinäringen om den ekonomiska avkastningen minskar i sådan omfattning att vattenförekomsten eller hamnanläggningen inte längre utgör något intresse för fiskerinäringen. Exakt hur mycket avkastningen måste minska är dock svårt att ange, men påverkan måste vara så stor att det förlorar sitt värde som riksintesseområde.

Med vattenbruk avses biologisk produktion i vattenområden i form bl.a. av odling av kräftdjur, musslor och fisk.¹³ 3 kap. 5 § andra stycket ger ett starkare skydd för områden som är av riksintresse för yrkesfisket, men däremot omfattas inte vattenbruket av detta skydd. För vattenbruk anges alltså inga riksintressen, utan det berörs endast av de grundläggande hushållningsbestämmelserna. Då HaV saknar möjlighet att peka ut områden av riksintresse för vattenbruk är det länsstyrelser och kommuner som ska se till att dessa områden får ett långsiktigt skydd i den fysiska planeringen.¹⁴

2.2 Kulturmiljövården och friluftslivet

3 kap. 6 § MB - Mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden eller kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön. Behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter ska särskilt beaktas. Områden som är av riksintresse för naturvärden, kulturmiljövården eller friluftslivet ska skyddas mot åtgärder som avses i första stycket.

2.2.1 Kulturmiljövården

Det är Riksantikvarieämbetet som, efter samråd med Boverket och berörda länsstyrelser, ansvarar för utpekandet av kulturmiljöer av riksintressen. I Sverige finns ca 1 650

¹² Finfo 2006:1; Områden av riksintresse för yrkesfisket s. 11

¹³ Prop. 1997/98:45, del 2 s. 31

¹⁴ Finfo 2006:1; Områden av riksintresse för yrkesfisket s. 35

områden som är av intresse för kulturmiljövården enligt 3 kap. 6 MB¹⁵. De kan omfatta allt från små bebyggelsemiljöer som speglar en speciell historisk epok till vidsträckt landskapsavsnitt som präglats av en lång tids utveckling. Riksantikvarieämbetet har inte utarbetat några absoluta kriterier som måste vara uppfyllda för att ett område ska kunna klassas som ett riksintresse¹⁶. Bedömningen av ett riksintresse för kulturmiljövården grundar sig på landskapets fysiska innehåll och egenskaper, såsom objekt, karaktärsdrag, strukturer, funktioner och samband, och möjligheten att därigenom utläsa och förstå samhällets kulturhistoriska utveckling. Riksintresseområden som avspeglar landets historia utgörs bland annat av jordbruksbyar, stadskärnor, arbetarbostäder, 1900-talets förorter, gruvor, förhistoriska gravfält och moderna kyrkor. Områdena ska ha tydliga fysiska uttryck för de delar av samhällsutvecklingen som de representerar. Bevarandevärdet i områden som har betydelse för kulturmiljövården kan också ligga i karaktären hos ett odlingslandskap med dess kombination av bruksformer inom jord- och skogsbruket. Ett värdefullt kulturlandskap kan även skyddas genom beslut av länsstyrelsen eller kommunen om kulturresevat.¹⁷ Kulturresevat används när det huvudsakliga skälet för att landskapet ska skyddas är kulturmiljön och är ett komplement till bestämmelserna om naturresevat och kulturminneslagen.¹⁸ Områden med de mest värdefulla kulturhistoriska- och naturmiljöerna kan också utses till världsarv av Unescos världsarvskommitté.¹⁹

Riksintressen för kulturmiljön avser således områden av nationellt intresse. Enstaka byggnader med synnerligen högt kulturhistoriskt värde kan också skyddas genom att förklaras som byggnadsminnen enligt kulturmiljölagen (1998:950) eller förordningen om statliga byggnadsminnen (2013:558). Byggnaderna får då skyddsbestämmelser som anger på vilket sätt byggnaderna ska vårdas och underhållas²⁰. Dessa bestämmelser får också tillämpas på andra anläggningar såsom exempelvis industrier, broar, dammar m.m.²¹ Endast om det finns särskilda skäl får länsstyrelsen lämna tillstånd till att ett byggnadsminne ändras i strid mot skyddsbestämmelserna²². Då byggnaderna får särskilt angivna skyddsbestämmelser torde detta innebära ett starkare skydd än om de förklaras som ett riksintresse, eftersom huvudprincipen är att man då inte får göra ändringar på

¹⁵ <https://www.raa.se/kulturarvet/samhallsplanering/riksintressen/>

¹⁶ SOU 2015:99; Planering och beslut för hållbar utveckling, Miljöbalkens hushållningsbestämmelser, s. 127

¹⁷ 7 kap. 9 § MB

¹⁸ <https://www.raa.se/kulturarv/landskap/kulturresevat/att-bilda-kulturresevat/>

¹⁹ <https://www.raa.se/om-riksantikvarieambetet/fragor-och-svar/varldsarv/>

²⁰ 3 kap. 2 § kulturmiljölagen och 6 § förordningen om statliga byggnadsminnen

²¹ Jfr också 8 kap. 17 och 18 §§ Plan- och bygglagen (2010:900), PBL, som anger att ändring av en byggnad eller annan anläggning och flyttning av en byggnad eller annan anläggning ska utföras varsamt så att man tar hänsyn till byggnadens karaktärsdrag och tar till vara byggnadens tekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden.

²² 3 kap. 14 § Kulturmiljölagen

byggnaden. Ingrepp i ett riksintresseområde får dock vidtas så länge det inte utgör påtaglig skada.

Av Naturvårdsverkets allmänna råd om påtaglig skada till 3 kap. 6 § andra stycket MB²³ framgår bl.a. följande. ”Påtaglig skada på natur- eller kulturmiljön kan uppstå om en åtgärd kan mer än obetydligt skada något eller några av de natur-, kultur- eller friluftsvärden som utgör grunden för riksintresset. Även om den negativa inverkan endast förväntas pågå under en kortare tid bör den anses utgöra påtaglig skada på natur- eller kulturmiljön om den negativa inverkan kan bli så stor att området i något avseende förlorar sitt värde som riksintresseområde. En negativ inverkan som är irreversibel med avseende på något värde som utgör grunden för riksintresset bör som regel anses utgöra påtaglig skada på natur- eller kulturmiljön. Vid bedömningen av om en åtgärd kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön i ett område av riksintresse för naturvården, kulturmiljövården eller friluftslivet bör det göras en bedömning av hur mycket, på vilka sätt och för hur lång tid åtgärden kan inverka negativt på de värden som utgör grund för att området har bedömts vara av riksintresse. Vid bedömningen av om en skada är påtaglig bör det också beaktas att olika områden är olika känsliga för påverkan och, vad avser naturmiljön, även kan ha olika återhämtningsförmåga. Vid bedömningen bör även tidigare ingrepp och/eller skador beaktas. Även om ett ingrepp endast berör en liten del av ett riksintresseområde kan den ha en sådan negativ inverkan på områdets värden att påtaglig skada uppstår. Detta gäller även sådana åtgärder utanför ett riksintresseområde som kan påverka värdena i riksintresseområdet negativt så att en påtaglig skada uppstår.”

Det bör noteras att lagtexten inte ställer krav på att det är säkert att skadan kommer att inträffa utan redan risken för en påtaglig skada är tillräcklig. Befintliga kulturmiljöer kan komma att skadas om åtgärder måste vidtas för att uppnå god status i en vattenförekomst. Det kan exempelvis vara fråga om avslutade verksamheter som har höga kulturhistoriska värden såsom historisk vattenkraftproduktion som måste rivs ut för att god status ska uppnås. I vissa fall skulle det således kunna vara aktuellt med ett mindre strängt krav eller KMV för att bevara den befintliga kulturmiljön.

2.2.2 Friluftslivet

Uppgifter i fråga om områden av riksintresse för friluftslivet ska lämnas av Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten inom sina ansvarsområden, se 2 § andra stycket 3 hushållningsförordningen. Motiv till utpekandet:

Naturvårdsverket²⁴ har angett följande huvudkriterier tillsammans med ett stort antal stödkriterier:

- Områden med särskilt goda förutsättningar för berikande upplevelser i natur- och/eller kulturmiljöer.
- Områden med särskilt goda förutsättningar för friluftaktiviteter och därmed berikande upplevelser.

²³ NFS 2005:17

²⁴ Naturvårdsverkets skrivelse, Redovisning av regeringsuppdrag om översyn av områden av riksintresse för friluftslivet, s. 11–13,

- Områden med särskilt goda förutsättningar för vattenanknutna friluftaktiviteter och därmed berikande upplevelser.

Riksintresseansvaret för naturvården och friluftslivet med avseende på vatten- och havsområden har numera överförts från Naturvårdsverket till Havs- och vattenmyndigheten. Det har inte skett någon förändring av utpekade områden sedan Havs- och vattenmyndigheten bildades och myndigheten har inte heller formulerat några egna kriterier för utpekandet. Havs- och vattenmyndigheten har dock samverkat med Naturvårdsverket i översynen av områden av riksintressen.

Vattenanknutna friluftaktiviteter såsom fritidsbåtliv, försränning, badplatser m.m. skulle kunna inverka negativt på statusen för en vattenförekomst. Beträffande badplatser kan det finnas motsättningar eftersom bra badplatser inte behöver vara det optimala ur miljösynpunkt och det kan också finnas icke naturliga badplatser.

Vattenmyndigheterna kan dock inte se att just dessa friluftintressen skulle vara sådana nationellt samhällsviktiga intressen som kan medföra beslut om KMV eller ett mindre strängt krav. Riksintresseområden för friluftslivet kommer därför inte att övervägas vidare vid Vattenmyndigheternas bedömning om det finns skäl att besluta om ytterligare KMV eller undantag från miljökvalitetsnormerna för vatten.

2.3 Värdefulla ämnen eller material

3 kap. 7 § MB - Mark- och vattenområden som innehåller värdefulla ämnen eller material ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra utvinningen av dessa. Områden som innehåller fyndigheter av ämnen eller material som är av riksintresse ska skyddas mot åtgärder som avses i första stycket.

SGU är ansvarig myndighet för utpekande av områdena. Kriterier som SGU använder vid utpekande av riksintresse enligt 3 kap. 7 § andra stycket miljöbalken är²⁵:

1. ämnet eller materialet har stor betydelse för samhällets behov,
2. ämnet eller materialet har särskilt värdefulla egenskaper

och

3. området innehållande fyndigheten av ämnet eller materialet är väl avgränsat, undersökt och dokumenterat.

Alla ovanstående kriterier ska vara uppfyllda för att peka ut en fyndighet som riksintresse enligt 3 kap. 7 § andra stycket. Kriterierna har sin utgångspunkt i förarbetena till hushållningsförordningen. Syftet med bestämmelsen är att ge möjlighet till framtida utvinning av sådana ämnen och material som bedöms som särskilt viktiga från samhällsekonomiska utgångspunkter. Utvinning av dessa ämnen behöver inte alltid vara omedelbart aktuell. Bestämmelsens utformning medför att de områden som omfattas i avvaktan på utvinning kan användas för ändamål som inte hindrar eller påtagligt

²⁵ <https://www.sgu.se/mineralnaring/riksintressen-for-vardefulla-amnen-eller-material/>

försvårar en framtida utvinning. Skyddet avser främst fyndigheter av sådana ämnen eller material som är eller bedöms kunna bli av stor betydelse för landets försörjningsberedskap. Det är sådana råvaruförekomster som finns i marken eller under sjö- och havsbotten som avses, i huvudsak mineralråvaror och inte ex. skog.²⁶

Påtagligt försvåra: Med påtagligt försvåra avses i denna bestämmelse dels åtgärder som gör själva fyndigheterna svårtillgängliga, t.ex. ett beslut om att bevara ett naturområde där mineral förekommer, dels åtgärder, t.ex. bostadsbebyggelse, som försvårar en pågående eller framtida utvinning.²⁷

Om det är fråga om en pågående utvinning av materialet och det krävs åtgärder för att uppnå god status i en vattenförekomst som försvårar utvinningen kan det bli aktuellt med beslut om KMV eller ett mindre strängt krav. Vattenmyndigheterna bör dock endast beakta sådana verksamheter som har en gällande bearbetningskoncession enligt minerallagen (1991:45).

2.4 Industriell produktion, energiproduktion, energidistribution, kommunikationer, vattenförsörjning och avfallshantering

3 kap. 8 § MB - Mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för anläggningar för industriell produktion, energiproduktion, energidistribution, kommunikationer, vattenförsörjning eller avfallshantering skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av sådana anläggningar. Områden som är av riksintresse för anläggningar som avses i första stycket skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

2.4.1 Industriell produktion

Tillväxtverket bedömer vilka områden i Sverige som är särskilt lämpliga som riksintressen för industriell produktion.

Följande sju områden är idag utpekade som riksintressen för industriell produktion²⁸:

- Områden för petrokemisk industri, Stenungsunds kommun, Västra Götalands län
- Området för raffinaderiet vid Brofjorden, Lysekils kommun, Västra Götalands län
- Området vid Göteborgs hamn vid utloppet av Göta Älv, Göteborgs stad, Västra Götalands län
- Området Hallstavik, Hallsta pappersbruk, Norrtälje kommun, Stockholms län
- Området Nynäshamn, Nynas AB Oljeraffinaderi, Nynäshamns kommun, Stockholms län
- Området Bofors skjutfält, Karlskoga kommun, Örebro län
- Området i Oxelösunds hamn (syd och norr), Oxelösunds kommun, Södermanlands län

²⁶ se prop. 1985/86:3 s. 166 och prop. 1997/98:45, del II s. 33)

²⁷ se prop. 1985/86:3 s. 165–166

²⁸ <https://tillvaxtverket.se/aktuella-amnen/regional-utveckling/samhallsplanering/riksintressen-for-industriell-produktion.html>

Motiv för utpekande av områden för industriell produktion:

1. Området eller anläggningen ska vara av nationell betydelse för industriell produktion.
2. Området eller anläggningen ska ha unika lägesbundna och givna naturförutsättningar.
3. Funktionen, det vill säga verksamheten på området eller i anläggningen ska vara av nationell betydelse och det ska finnas infrastruktur kopplad till området eller anläggningen.

Samtliga kriterier ska vara uppfyllda för att ett område ska kunna pekas ut som riksintresse för industriell produktion. För Tillväxtverkets bedömning av riksintressen för industriell produktion ska det finnas en samlad värdebeskrivning samt motiv för urval av riksintresse.

De utpekade områdena bedöms vara av sådant nationellt samhällsviktigt intresse att de kan utgöra grund för utpekande av KMV eller fastställande av mindre stränga krav för de fall de medför att en vattenförekomst inte kan nå normen god status.

2.4.2 Energiproduktion och energidistribution

Statens energimyndighet är ansvarig myndighet för utpekande av områdena för energiproduktion och energidistribution. Förklaringen till de tidigare riksintresseutpekandena som gjordes i början av 1990-talet motiverades av en förväntad brist i elproduktionskapaciteten och då särskilt i samband med avvecklingen av kärnkraften. Eftersom antalet möjliga områden för värmekraftverk var mycket begränsat ville man reservera dessa områden för energiproduktion. De områden som utsågs skulle ha god tillgång till hamn och kylvatten liksom redan vara utsatta för tung industri eller liknande.²⁹ Energimyndigheten har i uppdrag att ta fram områden på land och till havs med särskilt goda vindförutsättningar som ska vara av riksintresse för vindbruk. Det finns för närvarande 313 bedömda riksintresseområden för vindbruk, 284 områden på land och 29 områden till havs. År 2013 gjordes en nationell uppdatering av riksintressen för vindbruk och ett tilläggsbeslut för ett fåtal områden togs i maj 2015.³⁰

Energimyndigheten har tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten tagit fram en nationell strategi för åtgärder inom vattenkraften, den visar bl.a. var i Sverige den ur energisystemsypunkt mest värdefulla vattenkraften finns. Inom Energimyndigheten pågår diskussioner om att utifrån detta underlag lämna uppgifter om ett begränsat antal vattenförekomster som riksintresse avseende energiproduktion. Vattenkraften motsvarar ca 45 procent av Sveriges elproduktion.

I dagsläget finns energidistributionsriksintresseanspråk i tre län. Uppgifter finns rörande riksintresseangivande av kraftledningar som gäller samtliga ledningar för 220 och 400 kV i Östergötlands län, samt för ledningar och transformatorer i Örebro och Södermanlands län på 400 och 220 kV respektive 400 kV. I övrigt är stamnätet inte bedömt som

²⁹ SOU 2015:99 s. 141

³⁰ aa s. 142 f

riksintresse.³¹ Grunden vad gäller bedömningen av områden av riksintresse av delar av stamnätet tycks i Östergötlands län ha varit stamnätets och övriga utpekade ledningars allmänna vikt för eldistributionen. Energimyndigheten har planer på att föreslå stamnätet som riksintresse inför framtida förstärkningar och framtida överföringsbehov i nordsydlig riktning.³²

Påtagligt försvåra: Åtgärder som tar produktion i anspråk ska säkerställa att det inte ger väsentlig påverkan på balans- och reglerkraften. Väsentlig påverkan behöver definieras utifrån energisystemet som helhet, dvs. den samlade påverkan på produktion, balans- och reglerkraft. Miljöåtgärder som påverkar elproduktion och energisystemet bör enligt Energimyndigheten främst genomföras i de avrinningsområden som har begränsad betydelse för energisystemet och där insatser kan resultera i höga miljövinster. Fastställande av kraftigt modifierade vatten och mindre strängt krav bör enligt Energimyndigheten tillämpas i de avrinningsområden och vattenförekomster som har stor betydelse för vattenkraften och energisystemet.

Energiproduktion är typiskt sätt ett sådant nationellt samhällsviktigt intresse som kan medföra utpekande av KMV eller fastställande av ett mindre strängt krav om anläggningen påverkar en vattenförekomst negativt.

2.4.3 Kommunikationer

Trafikverket och Post- och telestyrelsen (PTS) är ansvariga myndigheter för utpekande av områden för riksintressen för kommunikationer inom sina respektive verksamhetsområden.

PTS pekar ut riksintressen för anläggningar för elektronisk kommunikation. Begreppet elektronisk kommunikation innefattar telekommunikationer, IT och radio. PTS har lämnat uppgifter om cirka 250 stycken anläggningar av riksintresse för elektronisk kommunikation. Sammanställningarna över dessa riksintressen är sekretessbelagda (försvarssekretess).

Motiv för utpekandet:³³

- Anläggningar för elektronisk kommunikation som är av avgörande betydelse för internationell, nationell eller regional kommunikation och/eller av särskild betydelse för samhällsviktig verksamhet.

Samhällsviktig verksamhet definieras som en verksamhet som uppfyller minst ett av följande villkor:

- Ett bortfall av eller en svår störning i verksamheten kan ensamt eller tillsammans med motsvarande händelser i andra verksamheter på kort tid leda till att en allvarlig kris inträffar i samhället.

³¹ <http://www.energimyndigheten.se/fornybart/riksintressen-for-energiandamal/riksintressen-for-energidistribution/>

³² SOU 2015:99 s. 144

³³ <https://www.pts.se/sv/Bransch/Internet/Robust-kommunikation/Atgarder/Riksintressen/>

- Verksamheten är nödvändig eller mycket väsentlig för att en redan inträffad kris i samhället ska kunna hanteras så att skadeverkningarna blir så små som möjligt.

Även objekt som ansluter samhällsviktiga användare till ett allmänt elektroniskt kommunikationsnät kan föreslås som vara av riksintresse. Anläggningen kan t.ex. vara en fiberledning mellan olika platser i Sverige där förbindelsen är en del av en central IT-infrastruktur för såväl samhällsbyggnads som beredskaps- och krisberedskapsskäl. Det kan även handla om specifika geografiska platser som innehåller centrala knutpunkter för IT-infrastrukturen i Sverige.³⁴

Trafikverket ansvarar för långsiktig planering av transportsystemet för vägtrafik, järnvägstrafik, sjöfart och luftfart. Uppgifter om riksintressen lämnas både för befintliga, planerade (åtgärder där det finns en beslutad utredning och därmed en vald korridor eller lokalisering av utbyggnaden), och framtida (åtgärder som ligger tidigt i planeringsprocessen och där beslut om slutlig lokalisering saknas), anläggningar.³⁵ På ett ungefär finns följande antal riksintressen för kommunikationer: 90 planerade och framtida riksintressen för väg, 30 planerade och framtida riksintressen för järnväg. Vad gäller järnväg pekas nästan alla statliga järnvägar ut. Trafikverket har även pekat ut cirka 80 ”järnvägens platser”, dvs. terminaler, depåer, rangerbangårdar etc., 500 stationer, 30 flygplatser, 50 hamnar, 200 farleder samt 6 djupa skyddade områden.

Motiv för utpekande:³⁶

- Luftfart
 1. Flygplatser som betjänar befolkningscentra där flygplatskapaciteten kan äventyras. (Mälardalen, Öresundsregionen och Göteborgsregionen)
 2. Flygplatser som har internationell reguljär trafik,
 3. Flygplatser som har fundamental nationell betydelse Följande faktorer ligger till grund för bedömningen: - befolkningskoncentrationer och resvanor - fysiska och marknadsmässiga möjligheter att ansluta flygplatsen till spårtrafik - potentialen i en befintlig rullbana - potentialen i att markanvändningen kring flygplatsen har anpassats till tidigare flygverksamhet.
 4. Flygplatser som är av fundamental regional betydelse Följande faktorer ligger till grund för bedömningen: - befolkningskoncentrationer och resvanor - tillgänglighet med övriga trafikslag till Stockholmsregionen - fysiska och marknadsmässiga möjligheter att ansluta flygplatsen till spårtrafik - potentialen i en befintlig rullbana - potentialen i att markanvändningen kring flygplatsen har anpassats till tidigare flygverksamhet.
- Järnväg
 1. Internationell betydelse: Banor som ingår i det av EU utpekade transeuropeiska transportnätet (Trans-European Network, TEN-T).
 2. Nationell betydelse: Banor som trafikeras av långväga person- eller godstrafik. För godstrafikens del är det framförallt de banor som ingår i det strategiska

³⁴ SOU 2015:99 s. 151

³⁵ PM Ärendenr: TRV 2010/13990 – Riksintressen för trafikslagets anläggningar s. 6

³⁶ aa s. 8 ff

godsnätet som anges i den nationella transportplanen. När det gäller persontrafiken är det framförallt de banor som trafikeras av långväga persontrafik i form av snabbtåg, nattåg eller liknande.

3. Interregional betydelse: Banor som används för person- eller godstrafik över en eller flera regiongränser och på så vis bidrar till arbetsmarknadsförstoring samt är av betydelse för näringslivets transporter.
 4. Särskild regional betydelse: Banor som används för regional person- eller godstrafik som är av betydelse för arbetsmarknadsförstoring eller näringslivets transporter.
 5. Förbindelse mellan bana av riksintresse och utpekad nod av riksintresse: Banor som förbinder exempelvis hamn eller flygplats av riksintresse med järnväg av riksintresse. Noder av riksintresse kan även vara befintliga och planerade områden för godstrafikens anläggningar, viktiga industrianläggningar samt viktiga rekreationsområden. och planerade områden för godstrafikens anläggningar, viktiga industrianläggningar samt viktiga rekreationsområden.
 6. Av betydelse för omledning av trafiken: Banor som är av betydelse för att leda om trafik, exempelvis i samband med underhållsarbeten eller vid akuta trafikstörningar och andra särskilda händelser.
 7. Befintliga och planerade namngivna kombiterminaler, rangerbangårdar och växlingsbangårdar - Terminal som är eller blir lokaliserad till betydande konsumtions- och produktionsområden. - Terminal som är eller blir lokaliserad till hamn som är av riksintresse eller har annan stor betydelse, eller annan viktig knutpunkt. - Terminal som är eller blir lokaliserad till ett läge med goda anslutningar till det övergripande spår- och vägnätet.
 8. Övriga last- och lossningsplatser samt terminaler
 9. Namngivna järnvägsverkstäder
 10. Järnvägsstationer - Alla järnvägsstationer med resandeutbyte utmed det utpekade järnvägsnätet är av riksintresse.
 11. Övrigt Befintliga och planerade anläggningar som behövs för elförsörjning, trafikledning mm.
- Sjöfart
 1. Ingår i TEN-T-nätverket och/eller
 2. Omsätter en godsmängd överstigande 100 000 ton per år eller 200 000 passagerare per år över en femårsperiod och/eller
 3. På annat sätt är så väsentlig för landets beredskap, försörjning, energiförsörjning eller godshantering att den inte utan olägenhet för det allmänna intresset kan ersättas med annat trafikslag eller annan hamn.
 4. Industrihamn som utgör riksintresse för industriell produktion.

Följande farleder med tillhörande anordningar utpekade efter prövning och beslut från Trafikverket som riksintresse för sjöfarten:

1. Huvudfarled som leder till hamn av riksintresse.
 2. Huvudfarled som leder till hamn som omsätter > 100 000 ton eller 200 000 passagerare/år över en femårsperiod.
 3. Farleder med väsentlig betydelse i det regionala transportnätet.
-

4. Delsträckor av den farled som, där förutsättningar finns, utgör en kustomspännande inomskärsled.
5. Beredskapsleder och vissa anläggningar med betydelse för sjöfartens roll i totalförsvaret (vilka även har betydelse för Försvarmaktens planering).
6. Farleder som behövs för att leda om trafik i vissa situationer.
7. Farled som på annat sätt är så väsentlig för landets beredskap, försörjning, energiförsörjning eller godshantering att den inte utan olägenhet för det allmänna intresset kan ersättas med annat trafikslag.

Kriterier för utpekande av sjötrafikstråk som riksintresse för sjöfarten:

1. Trafikstråken mellan av International Maritime Organization fastställda trafiksepareringssystem, benämnda TSS.
2. Sträckningen av de så kallade HELCOM-rutterna.
3. Övriga sjötrafikstråk som leder till och från landets utpekade inomskärsfarleder och längs med kusten. Trafikstråken utgörs av de för sjötrafiken naturligt mest lämpade stråken och dess omfattning fastställs genom så kallad RAIS-analys.

Övriga objekt utpekade som riksintresse för sjöfarten:

1. Referensstationerna för utsändning av korrektionssignal inom positioneringssystemet DGPS.
2. Infrastrukturnätet för säkerhetskommunikation över VHF-radio samt mottagning av AIS-signaler (Automatic Identification System).
3. Djupa skyddade lägen med flera ankarplatser.

- Väg

1. Internationell betydelse - Vägar som ingår i det av EU utpekade TEN-T.
2. Nationell betydelse - Vägar som ingår i det nationella stamvägnätet.
3. Regional betydelse Vägar som förbinder regionala centra är av särskild regional betydelse.
4. Vägar som är av särskild betydelse för regional eller interregional trafik. Vägar som bl.a. är förbifarter kring storstäder och viktiga förbindelselänkar mellan delar i det nationella stamvägnätet är av särskild betydelse för regional eller interregional trafik. I kriteriet ingår även vissa vägar som leder till andra verksamheter som är av riksintresse enligt miljöbalkens 3:e och/eller 4:e kapitel och som har stora transportbehov, t.ex. viktiga förbindelser till turistområden med stor besöksfrekvens
5. Vägar som förbinder kommunikationsanläggningar av riksintresse, t.ex. flygplatser, hamnar och kombiterminaler.

Runt kommunikationsanläggningarna finns ett influensområde. Ett influensområde är ett område inom vilket åtgärder som exempelvis ny bebyggelse kan påverka eller påverkas av kommunikationsanläggningens funktion. Influensområdets fysiska utbredning från t.ex. en väg, järnväg, hamn eller farled varierar beroende på den geografiska platsen samt vilken typ av åtgärd som ska vidtas. För att säkerställa att funktionen inte skadas ska utöver riksintresseområdet även dessa omgivande influensområden skyddas.

Riksintressen för anläggningar för elektronisk kommunikation bedöms inte ha någon betydelse i nu aktuellt regeringsuppdrag. Riksintresset för transportsystemet för vägtrafik, järnvägstrafik, sjöfart och luftfart bedöms ha desto större betydelse.

2.4.4 Vattenförsörjning

HaV är ansvarig myndighet och har beslutat om 28 områden som bedöms vara av riksintresse för vattenförsörjning. Till varje utpekade område finns en värdebeskrivning för anläggningen, motiv till utpekandet, markanspråk, åtgärder som kan försvåra nyttjandet av anläggningen samt en beskrivning av den vattentäkt som är knuten till anläggningen och de risker och hot som kan påverka vattentäkten³⁷.

Motiv till utpekandet:

- Nyttjas/kan nyttjas av många människor
- Stor kapacitet och god kvalitet
- Liten risk att påverkas av klimatförändringar
- Behövs som reserv eller för framtida användning

Storlekskriteriet är det viktigaste kriteriet, vilket ensamt kan leda till att ett område bedöms som riksintresse för vattenförsörjning. Råvattentäkten i sig bedöms inte som riksintresse, men kvalitet och försörjningskapacitet hos vattenförekomsten utgör grundförutsättningar för anläggningens faktiska funktionalitet³⁸.

Klimatförändringar kan innebära problem och risker för dricksvattenförsörjningen, exempelvis genom ökat uttag av vatten, eller påverkan av avloppsbräddning eller markavrinning. Förebyggande åtgärder som förhindrar förorening av råvattentäkter är viktigt för att säkerställa dricksvattenförsörjningen i framtiden.

I anslutning till större dricksvattenanläggningar finns i de flesta fall reservvatten som nyttjas vid tillfällena då den ordinarie tälkten av olika skäl inte kan nyttjas. Det är viktigt att det då finns tillgång till reservvatten av sådan kapacitet och kvalitet att det kan ersätta ordinarie vattentäkt under en längre tid. Anläggningar (ledningarna etc.) som möjliggör nyttjandet av reservvattentäkten bör utgöra del av det riksintressanta området för vattenförsörjning.

Begreppet betydande påverkan: åtgärder som kan försvåra för anläggningarnas funktion.

Dricksvattenförsörjning är typiskt sätt ett sådant nationellt samhällsviktigt intresse som kan medföra utpekande av KVM eller fastställande av ett mindre strängt krav om anläggningen påverkar en vattenförekomst negativt.

2.5.5 Avfallshantering

Riksintresseområdena för avfallshantering hanteras av Naturvårdsverket, förutom områdena av riksintresse för anläggningar för slutförvaring av kärnbränsle och kärnavfall där det är Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) som är ansvarig myndighet.

³⁷<https://www.havochvatten.se/hav/fiske--fritid/skyddade-omraden/riksintressen/riksintresse-for-dricksvattenanlaggningar.html>

³⁸ SOU 2015:99 s. 153

Naturvårdsverket har inte arbetat med områden som är eller skulle kunna anses vara betydelsefulla för anläggningar för avfallshantering. Myndigheten har därför inte heller utarbetat kriterier, principer eller processer för sådana riksintressen.³⁹

Av SSM utpekade riksintresseområden för slutförvar av kärnbränsle och kärnavfall i Forsmark (Östhammars kommun) eller i Laxemar (Oskarshamns kommun). Syftet var att skydda områdena mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten och utnyttjandet av områdena för slutförvaring. Anledningen till beslutet var att Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) hade påbörjat provborrningar i Östhammars kommun och i Oskarshamns kommun. Utpekandet av områdena innebar inte något ställningstagande om områdenas lämplighet för lokalisering av ett slutförvar.⁴⁰

Riksintressena för avfallshantering bedöms mot ovan nämnda bakgrund inte bli aktuella i detta regeringsuppdrag.

2.5 Totalförsvaret/Samhällsviktig verksamhet i totalförsvaret

3 kap. 9 § MB - Mark- och vattenområden som har betydelse för totalförsvaret skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt motverka totalförsvarets intressen. Områden som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

Försvarmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) är ansvariga myndigheter för utpekande av områden inom sina ansvarsområden.

Med att ett område behövs för en anläggning för totalförsvaret avses områden som måste få disponeras av totalförsvaret för att den fastlagda försvarsgraden för landet ska kunna upprätthållas⁴¹.

Enligt förarbetena utgår Totalförsvarets behov av mark- och vattenområden från intressen som är gemensamma för hela landet (dvs. nationellt intresse).⁴² Försvarmakten har utpekat en rad områden som riksintressen för totalförsvarets militära del. Anläggningar som är av särskild betydelse är t.ex. befästningsanläggningar, övnings- och skjutfält, flygplatser, ammunitionsförråd, radarstationer, radio- och teleanläggningar.

Det som oftast påverkar de delar av riksintresset för totalförsvaret, som inte kan redovisas öppet p.g.a. sekretess, är höga objekt. Enligt Försvarmakten kan det sägas att hela landet utgör därför ett influensområde för höga objekt.

Totalförsvarets militära del är typiskt sätt ett sådant nationellt samhällsviktigt intresse som kan medföra utpekande av KMV eller fastställande av ett mindre strängt krav om anläggningen påverkar en vattenförekomst negativt.

Uppgifter i fråga om områden som är av riksintresse för totalförsvarets civila anläggningar lämnas av MSB. MSB har i mycket liten omfattning utpekat områden som

³⁹ SOU 2015:99 s. 156

⁴⁰ aa s. 157

⁴¹ prop. 1997/98:45 del 2, sid. 34 f. och prop. 1985/86:3, sid 169 - 170

⁴² prop. 1985/86:3, s. 77

är av riksintresse för totalförsvarets civila delar.⁴³ Civilförsvarets intressen i fråga om markanvändning är i mycket liten utsträckning knuten till behov av mark- och vattenområden för egna ändamål. Civilförsvarets intressen i fråga om mark- och vattenanvändning är istället i hög grad en fråga om hur andra samhällsfunktioner använder områdena.⁴⁴

Med samhällsviktig verksamhet⁴⁵ avses en verksamhet som uppfyller minst ett av följande villkor:

- Ett bortfall av, eller en svår störning i verksamheten som ensamt eller tillsammans med motsvarande händelser i andra verksamheter på kort tid kan leda till att en allvarlig kris inträffar i samhället.
- Verksamheten är nödvändig eller mycket väsentlig för att en redan inträffad kris i samhället ska kunna hanteras så att skadeverkningarna blir så små som möjligt.

⁴³ Ds 2017:66 s.198

⁴⁴ Prop. 1985/86:3 s. 74

⁴⁵ MSB:s föreskrifter för kommuners och landstings (MSBFS 2010:6) och statliga myndigheters (MSBFS 2010:7) redovisning av risk- och sårbarhetsanalyser

Elva samhällssektorer med viktiga samhällsfunktioner inom vilka merparten av samhällsviktig verksamhet kan identifieras

Samhällssektor	Exempel på viktiga samhällsfunktioner
Energiförsörjning och distribution av fjärrvärme, och drivmedel m.m.	Produktion av el, distribution av el, produktion, produktion och distribution av bränslen
Finansiella tjänster, betalningssystemet,	Betalningar, tillgång till kontanter, centrala betalningssystemet, värdepappershandel m.m.
Handel och industri	Bygg- och entreprenadverksamhet, detaljhandel, tillverkningsindustri m.m.
Hälso- och sjukvård samt omsorg	Akutsjukvård, läkemedels- och materielförsörjning, omsorg om barn, funktionshindrade och äldre, primärvård, psykiatri, socialtjänst, smittskydd för djur och människor m.m.
Information och kommunikation	Telefoni (mobil och fast), internet, radiokommunikation, distribution av post, produktion och distribution av dagstidningar, webbaserad information, sociala medier m.m.
Kommunalteknisk försörjning	Dricksvattenförsörjning, avloppshantering, renhållning, väghållning m.m.
Livsmedel	Distribution av livsmedel, primärproduktion av livsmedel, kontroll av livsmedel, tillverkning av livsmedel m.m.
Offentlig förvaltning	Ledningsfunktioner och stödfunktioner

Samhällssektor	Exempel på viktiga samhällsfunktioner
Skydd och säkerhet	Domstolsväsendet, åklagarverksamhet, militärt försvar, kriminalvård, kustbevakning, polis, räddningstjänst, alarmeringstjänst, tullkontroll, gränsskydd och immigrationskontroll, bevaknings- och säkerhetsverksamhet
Socialförsäkringar	Allmänna pensionssystemet, sjuk- och arbetslöshetsförsäkringen m.m.
Transporter	Flygtransport, järnvägstransport, sjötransport, vägtransport, kollektivtrafik m.m.

Av dessa bedöms dricksvattenförsörjning och avloppshantering ha en direkt koppling till vatten och kunna utgöra grund för ev. KMV eller mindre strängt krav. Det återstår att se hur primärproduktion av livsmedel och tillverkning av livsmedel kommer att identifieras och om dessa kan utgöra en grund för ev. KMV eller mindre strängt krav.

3. Övriga hamnar och farleder som inte utgör riksintressen

De flesta av de allmänna hamnarna är kommunalt ägda där verksamheten vanligen sköts av ett gemensamt hamn- och stuveribolag på affärsmässiga villkor. En allmän hamn får inrättas om hamnen är av väsentlig betydelse för den allmänna samfärdseln. En allmän hamn är öppen för allmän sjötrafik, vilket innebär att alla fartyg i princip har rätt att i mån av plats anlöpa hamnen och utnyttja dess resurser. Hamn som inrättats som allmän hamn och som finns förtecknad i Sjöfartsverkets kungörelse med tillkännagivande om beslut om allmänna farleder och allmänna hamnar (SJÖFS 1988:5).⁴⁶

Farleder definieras som sjöväg i inlandsvatten, inomskärs eller nära kusten, anvisad genom sjösäkerhetsanordningar eller är utmärkt i sjökort eller i nautisk publikation.⁴⁷ En allmän farled finns förtecknad i SJÖFS 1988:5. Allmänna farleder faller under en obligatorisk tillåtlighetsprövning av regeringen.⁴⁸ Vid tillåtlighetsprövningen ska, utöver de allmänna hänsynsreglerna i 2 kapitlet, bestämmelserna i 3 och 4 kapitlen i miljöbalken tillämpas, d.v.s. regeringen ska således göra en avvägning mellan olika allmänna intressen. Eftersom regeringens prövning utgör ett led i den normala tillståndsprövningen och sker efter underställning, har det utan särskild bestämmelse ansetts klart att regeringens beslut är bindande för den ordinarie tillståndsmyndigheten.⁴⁹ Då det görs en uppdelad prövning i först en tillåtlighetsdom och därefter en tillståndsdom måste dock tillåtlighetsdomen för att vara bindande innehålla en samlad bedömning som uppfyller EU-rättens krav på

⁴⁶ Ordlista och begreppsdiagram Farleder och hamnar, Sjöfartsverket s. 18

⁴⁷ Ordlista och begreppsdiagram Farleder och hamnar, Sjöfartsverket s. 5

⁴⁸ 17 kap. 1 § 2 MB

⁴⁹ HFD 2011 not. 26, MÖD 2006:44, RÅ 2008 ref. 89 samt MÖD 2009:38

”fullständighet, exakthet och slutlighet”.⁵⁰ Inrättande av allmänna hamnar innefattas däremot inte av den obligatoriska tillåtlighetsprövningen.

Förutom de allmänna hamnarna finns också privatägda industrihamnar. Sveriges största industrihamn finns i Brofjorden och ägs av Preem. De flesta kommersiella hamnar i Sverige ägs av sin kommun. I några fall är hamnarna samägda mellan industrin och kommunen. Oxelösunds Hamn ägs ex. 50 % av SSAB och 50 % av Oxelösunds kommun. Ägandet kan också vara uppdelat mellan den som äger hamnen som plats och den som bedriver en specialiserad verksamhet. Göteborgs Hamn ägs ex. av det kommunala bolaget Göteborgs Hamn AB, men APM Terminals (Maersk-ägt) opererar containerterminalen och Älvsborgs Ro-Ro opererar Ro-Ro-terminalen.

En stor del av Sveriges import och export hanteras via hamnarna. Beroende på hur stor betydelse hamnen har för transportsystemet och industrin hör även de hamnar som inte utgör riksintressen ingå i översynen om ytterligare undantag eller KMV. De ska då omsätta en godsmängd överstigande 100 000 ton per år eller 200 000 passagerare per år över en femårsperiod.

4. Jord- och skogsbruk

3 kap. 4 § MB - Jord- och skogsbruk är av nationell betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

I första stycket anges att jord- och skogsbruk är av nationell betydelse, d.v.s. det har inte getts ställning som riksintresse men har ändå ett berättigat intresse i en konkurrenssituation.⁵¹

Andra stycket innebär att brukningsvärd jordbruksmark inte får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar som kan anordnas på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt på annan mark. Det är endast väsentliga samhällsintressen som kan motivera ett avsteg från bestämmelsen och då endast under förutsättning att det aktuella exploateringsintresset inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt på annan mark.⁵² Med ”väsentligt samhällsintresse” avses bl.a. bostadsförsörjningen, liksom behov av väl fungerande och lämpliga tekniska försörjningssystem⁵³. Med ”brukningsvärd jordbruksmark” avses mark som med hänsyn till läge, beskaffenhet och övriga förutsättningar är lämpad för jordbruksproduktion. Det behöver dock inte vara fråga om ett aktivt jordbruk. Uttrycket ”anläggning” är inte definierat men torde innebära olika slags exploateringar som ”på ett varaktigt sätt drar marken ur jordbruksproduktion”.

Jordbruksverket har inget utpekade ansvar att följa upp eller utvärdera bestämmelsen om brukningsvärd jordbruksmark. Däremot har Jordbruksverket som förvaltningsmyndighet

⁵⁰ NJA 2013 s. 613

⁵¹ BoU 1986/87:3 s. 18

⁵² prop. 1985/86:3 s. 158 och prop. 1997/98:45, del 2 s. 31.

⁵³ aa s. 53

inom bl.a. jordbruksområdet och som miljömålsansvarig myndighet för miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap i uppgift att verka för att miljömålen nås och att arbeta för ett hållbart och konkurrenskraftigt svenskt jordbruk.

Jordbruket påverkar vattenmiljön negativt bl.a. genom näringsläckage, markavvattning och genom lokalt betydande vattenuttag. Samtidigt är jordbruksmarken en förutsättning för livsmedels- och foderproduktion samt produktion av råvara till industrin. Om Sverige ska kunna utnyttja sin potential för att öka sitt bidrag till den globala livsmedelsförsörjningen, vilket efterfrågas i konkurrenskraftsutredningen⁵⁴, krävs en förbättrad konkurrenskraft och att den jordbruksmark som finns värnas. Det krävs dock också att hållbara brukningsmetoder utvecklas. Mot ovan nämnda bakgrund kan jordbruket kan komma medföra utpekande av KMV eller fastställande av ett mindre strängt krav. Vägledningsarbete från Jordbruksverket och HaV pågår för KMV och mindre stränga krav för markavvattning inom jordbruk under 2018. Även vägledning för orimliga kostnader avseende t.ex. övergödning från jordbruk pågår under 2018. Vattenmyndigheterna gör bedömningen att det är viktigt att avvakta utpekande av KMV och mindre stränga krav samt tillämpning av orimliga kostnader inom jordbruket till vägledningarna är klara.

Bestämmelsens tredje stycke reglerar skyddet för skogsbrukets produktionsområden. I detta fall kan även en mindre exploatering leda till besvär för ett rationellt bedrivet skogsbruk, t.ex. genom väg- och ledningsdragningar. Skogsmark är mark som är lämplig för virkesproduktion och som inte i väsentlig utsträckning används för annat ändamål.⁵⁵ Påtagligt försvärande åtgärder kan vara såväl exploateringar av olika slag, t.ex. bebyggelse som beslut om naturreservat eller liknande skydd, som motverkar en möjlig framtida skogsavverkning eller andra skötselåtgärder inom ett rationellt skogsbruk.⁵⁶

Skogsstyrelsen har inte heller något angivet ansvar enligt hushållningsförordningen. Skogsstyrelsen har dock via sin instruktion (2009:1393) ett uppdrag att medverka i frågor om samhällsplanering för en hållbar utveckling och hushållning med naturresurser. Skogsbruk är pågående markanvändning som påverkar vattenmiljön negativt framförallt genom diffusa utsläpp.

Mot ovan nämnda bakgrund kan vattenmyndigheterna inte ta ställning till om skogsbruket kan komma att medföra utpekande av KMV eller fastställande av ett mindre strängt krav. Vattenmyndigheten behöver arbeta vidare med frågan i samverkan med Skogsstyrelsen.

⁵⁴ SOU 2015:15; Näringsdepartementet (2015) Attraktiv, innovativ och hållbar – strategi för en konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsnäring

⁵⁵ 2 § Skogsvårdslagen (1979:429)

⁵⁶ Prop. 1985/86:3 s. 54 - 55

5. Samhällsviktiga verksamheter enligt miljöprövningsförordningen samt 9, 10 och 11 kap. MB som inte utgör riksintressen

Många av de samhällsviktiga verksamheter som utgör miljöfarliga verksamheter enligt miljöprövningsförordningen eller vattenverksamheter enligt 11 kap. MB kan också pekats ut som riksintressen med stöd av 3 kap. MB. Det finns dock vissa andra typer av miljöfarliga verksamheter eller vattenverksamheter som fyller sådana viktiga miljömässiga eller samhällsviktiga behov att Vattenmyndigheterna bör se över om verksamheten ska omfattas av KMV eller ett mindre strängt krav.

9.1 Kommunala avloppsreningsverk

Kommunala avloppsreningsverk är typiskt sett en sådan verksamhet som fyller ett sådant miljömässigt och samhällsviktigt behov som inte utan orimliga kostnader kan tillgodoses på ett för miljön bättre sätt. Detta mot bakgrund av att det för miljön i stort är sämre med många enskilda avlopp istället för ett större kommunalt reningsverk.

Reningsverk med bästa möjliga teknik som är ekonomiskt rimlig att kräva bör typiskt sätt vara ett sådant samhällsviktigt intresse som kan medföra fastställande av ett mindre strängt krav.

9.2 Efterbehandlingsobjekt (EBH)

Ansvar för att sanera mark- eller vattenområde, grundvatten, byggnad eller en anläggning som drabbats av föroreningsskada åligger den som har orsakat föroreningen enligt 2 kap. 8 § MB, men de mer ingående reglerna om hur ansvaret för föroreningar ska fördelas finns i 10 kap MB. Bestämmelserna tar sikte på mark eller vatten etc. som redan är förorenade, men om utsläppen fortfarande pågår ska det istället betraktas som en miljöfarlig verksamhet.

Enligt 8 § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken ska bestämmelserna i 2 kap. 8 § och 10 kap. 2 § MB tillämpas i fråga om miljöfarlig verksamhet vars faktiska drift har pågått efter den 30 juni 1969, om verkningarna av verksamheten alltjämt pågår vid tiden för miljöbalkens ikraftträdande, och det föreligger behov av att avhjälpa skador eller olägenheter som har orsakats av verksamheten. Om det inte har pågått någon verksamhet efter den 30 juni 1969 är det således ingen enskild som kan ställas till ansvar för saneringen. Det är då istället tillsynsmyndigheten som får ansöka om statligt bidrag för avhjälpandet av föroreningsskadorna. Om det är kommunen som är tillsynsmyndighet görs ansökan hos Länsstyrelsen. Om det är Länsstyrelsen som är tillsynsmyndighet görs ansökan hos Naturvårdsverket. Då medlen är begränsade innebär det att alla äldre EBH-objekt inte kommer kunna bli sanerade.

För EBH-objekt där det inte pågår någon verksamhet idag och som har sanerats så långt det är tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt bör ett mindre strängt krav kunna övervägas.

9.3 Vattentäkter

Vattentäkt, som avser bortledning av yt- eller grundvatten eller konstgjord grundvattenbildning för vattenförsörjning, utgör vattenverksamhet och är som sådan i regel tillståndspliktig enligt 11 kap. 9 § MB. Tillstånd enligt 11 kap. krävs inte för

vattentäkt för en- eller tvåfamiljsfastighets eller jordbruksfastighets husbehovsförbrukning eller värmeförsörjning (11 §). Tillstånd krävs inte heller om det är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas genom vattentäktens eller den konstgjorda infiltrationens inverkan på vattenförhållandena (12 §).

Då riksintresset för vattenförsörjning endast omfattar vattenverket och ledningar men inte vattentäkten som sådan innebär det att huvuddelen av landets kommuner är helt beroende av vatten från täkter som inte är utpekade som riksintresse. Utifrån dagsläget kan det därför vara rimligt att utgå från den avgränsning som används i Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (LIVSFS 2017:2) vid en översyn av förutsättningarna för tillämpning av KMV eller mindre stränga krav. Föreskrifterna gäller anläggningar för dricksvattenförsörjning som

1. i genomsnitt tillhandahåller 10 m³ dricksvatten eller mer per dygn, eller
2. försörjer 50 personer eller fler med dricksvatten.⁵⁷

Det är också den avgränsning som används för dricksvatten inom vattenförvaltningen i övrigt. År 2015 ska alla grundvattenförekomster som försörjer fler än 50 personer eller har ett vattenuttag större än 10 m³ per dygn uppnå god status.

Alternativet att använda avgränsningen för allmän vatten- och avloppsanläggning enligt lagen om allmänna vattentjänster innebär att man bara får med kommunala anläggningar, och missar samfälligheter som kan vara viktiga ur ett dricksvattenförsörjningsperspektiv.

9.4 Översvämningsskydd

Skydd för översvämning – Översvämningar beaktas genom Europaparlamentets och Rådets direktiv 2007/60/EG av den 23 oktober 2007 om bedömning och hantering av översvämningssrisker (översvämningdirektivet), som har införlivats i svenskrätt genom förordningen (2009:956) om översvämningssrisker. MSB ska enligt 4, 5 och 6 §§ förordningen om översvämningssrisker senast den 22 december 2011 ha gjort en preliminär bedömning av översvämningssrisker för varje vattendistrikt. Bedömningen ska ses över och vid behov uppdateras senast den 22 december 2018. Därefter ska översyn och uppdatering göras minst var sjätte år. De länsstyrelser som är vattenmyndighet ska inom sina respektive distrikt utarbeta kartor över översvämningssrisker för de områden som redovisats i enlighet med MSB:s bedömningar. MSB har identifierat 18 områden i Sverige med betydande översvämningssrisk. Arbetet ska enligt 3 § ovan nämnda förordning i den utsträckning det är lämpligt samordnas med arbetet enligt vattenförvaltningsförordningen.

De översvämningsskydd som enligt MSB:s bedömningar i översvämningssplaner behövs för att skydda mot översvämning skulle den alltså kunna utgöra grund för att förklara en vattenförekomst som KMV.⁵⁸

⁵⁷ 2 § Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten

⁵⁸ MÖD:s dom den 15 september 2016, M 6574-15

Bilaga 4 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

I 4 kap. 3 § VFF anges dock inte att det enbart är de områden som har utpekats av MSB enligt förordningen om översvämningsskydd som kan utgöra grund för utpekande som KMV. Detta innebär att även de översvämningsskydd som pekats ut av kommuner även skulle kunna vara en grund för utpekande av KMV.

Bilaga 5. Matris över förutsättningar för prioritering av påverkanstyper att gå vidare med

Påverkanstyp	Drivkraft	Antal undantag	Teknisk möjliga åtgärd definierade	Möjlig metod för orimlig kostnad	Lagrum för nationellt samhällsviktig verksamhet	Tillförlitlig kedja av underlag i beslut 2016	Tillförlitlig kedja av underlag inför beslut 2021	Länens prioritering
1.1 Punktkälla - Avloppsvatten	Tätortsbebyggelse	441	x	Rimlighetsavvägning MB 2:7	Riksintresse för totalförsvaret/samhällsviktig verksamhet i totalförsvaret Samhällsviktig verksamhet MSBFS 2010:7	x	x	4
1.2 Punktkällor - Dagvattenutsläpp	Tätortsbebyggelse	0	x	Rimlighetsavvägning MB 2:7	Riksintressen för energiproduktion och energidistribution Riksintresse för industriell produktion		x	
1.3 Punktkällor – IED anläggningar	Industri som omfattas av Industriemissionsdirektivet	692	x	Rimlighetsavvägning MB 2:7	Riksintresse för industriell produktion	x	x	2
1.4 - Punktkälla – Industrier – icke IED	Industri som inte omfattas av Industriemissionsdirektivet	251	x	Rimlighetsavvägning MB 2:7	Riksintresse för industriell produktion			5

Bilaga 5 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

Påverkanstyp	Drivkraft	Antal undantag	Teknisk möjliga åtgärd definierade	Möjlig metod för orimlig kostnad	Lagrum för nationellt samhällsviktig verksamhet	Tillförlitlig kedja av underlag i beslut 2016	Tillförlitlig kedja av underlag inför beslut 2021	Länens prioritering
1.5 – Punktkällor - Förorenade områden eller övergivna industrier	Föroreningar som orsakas av övergivna industrier eller områden förorenade av tidigare industriverksamhet, olaglig dumpning av industriavfall eller föroreningsolycka och som kan identifieras som en punktkälla. För diffusa källor, se nedan ”Diffusa källor – Förorenade områden eller övergivna industrier”. Denna kategori täcker inte pågående verksamhet.	35	x	Rimlighetsavvägning MB 2:7 Prioritering i statlig finansiering	Kap. 10 MB Förorenade områden	x	x	1
1.6 - Punktkälla – Avfallsanläggningar/Deponier	Tätortsbebyggelse	0	x	Rimlighetsavvägning MB 2:7				4

Bilaga 5 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

Påverkanstyp	Drivkraft	Antal undantag	Teknisk möjliga åtgärd definierade	Möjlig metod för orimlig kostnad	Lagrum för nationellt samhällsviktig verksamhet	Tillförlitlig kedja av underlag i beslut 2016	Tillförlitlig kedja av underlag inför beslut 2021	Länens prioritering
1.7 - Punktkälla - Gruvvatten	Industri. Punktkälla från uppsamling av vatten som avletts för att möjliggöra gruvverksamhet (dagbrott eller under mark).	0	x	Rimlighetsavvägning MB 2:7	Riksentresse för värdefulla ämnen eller mineral	x	x	6
1.8 - Punktkälla - Vattenbruk	Fiskodling och vattenbruk	0	x	Rimlighetsavvägning MB 2:8			x	7
1.9 - Punktkälla - Övrig	Andra punktkällor som inte kan inkluderas i någon av kategorierna ovan.	699		Rimlighetsavvägning MB 2:7				7
2.1 - Diffusa källor – Avrinning från tätorter	Tätortsbebyggelse, Industri	628	x	Rimlighetsavvägning MB 2:8			x	2
2.2 - Diffusa källor- Jordbruk	Jordbruk	1784	x	Prioritering i statlig finansiering		x	x	3
2.3 - Diffusa källor - Skogsbruk	Skogsbruk	7461	x					7

Bilaga 5 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

Påverkanstyp	Drivkraft	Antal undantag	Teknisk möjliga åtgärd definierade	Möjlig metod för orimlig kostnad	Lagrum för nationellt samhällsviktig verksamhet	Tillförlitlig kedja av underlag i beslut 2016	Tillförlitlig kedja av underlag inför beslut 2021	Länens prioritering
2.4 - Diffusa källor - Transporter	Diffusa föroreningar från vägar, järnvägar och flygplatser.	0	x	Rimlighetsavvägning MB 2:7	Riksintresse för kommunikation Riksintresse för totalförsvaret/samhälsviktig verksamhet i totalförsvaret		x	7
2.5 - Diffusa källor – Förorenade områden eller övergivna industrier	Industri	1482	x	Rimlighetsavvägning MB 2:7, Prioritering i statlig finansiering	Kap. 10 MB Förorenade områden		x	4
2.6 Diffusa utsläpp från små avloppsanläggningar	(Tätorts)bebyggelse	1333	x	Rimlighetsavvägning MB 2:7		x	x	
2.7 - Diffusa källor – Luftdeposition	Jordbruk, Energi - förutom vattenkraft, Industri, Transporter, Tätortsbebyggelse	49278	x	Prioritering i statlig finansiering		x	x	5
2.8 - Diffusa källor - Gruvor	Industri	0	x	Rimlighetsavvägning MB 2:7	Riksintresse för värdefulla ämnen eller mineral	x	x	
2.9 - Diffusa källor - Vattenbruk	Fiskodling och vattenbruk	0	x	Rimlighetsavvägning MB 2:7			x	7

Bilaga 5 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

Påverkanstyp	Drivkraft	Antal undantag	Teknisk möjliga åtgärd definierade	Möjlig metod för orimlig kostnad	Lagrum för nationellt samhällsviktig verksamhet	Tillförlitlig kedja av underlag i beslut 2016	Tillförlitlig kedja av underlag inför beslut 2021	Länens prioritering
Diffusa källor - andra relevanta	Andra diffusa källor som inte kan inkluderas i någon av kategorierna ovan.	235	x	Rimlighetsavvägning MB 2:7				
3.1 Uttag eller avledning av vatten - Jordbruk	Jordbruk	0	x	Båtnadsreglern MB 11:6 Rimlighetsavvägning MB 2:7				
3.2 Uttag eller avledning av vatten- Allmän dricksvattenförsörjning	Tätortsbebyggelse	0	x	Båtnadsreglern MB 11:6 Rimlighetsavvägning MB 2:7	Riksintresse för totalförsvaret/samhällsviktig verksamhet i totalförsvaret Samhällsviktig verksamhet MSBFS 2010:7	x	x	
3.3 Uttag eller avledning av vatten - Industri	Industri	0	x	Båtnadsreglern MB 11:6 Rimlighetsavvägning MB 2:7	Riksintresse för industriell produktion		x	
3.4 Uttag eller avledning av vatten - Kylvatten	Industri – Energiproduktion, ej vattenkraft	0	x	Båtnadsreglern MB 11:6 Rimlighetsavvägning MB 2:7	Riksintressen för energiproduktion och energidistribution Riksintresse för industriell produktion		x	
3.5 Uttag eller avledning av vatten - Vattenkraft	Energi – vattenkraft	0	x	Båtnadsreglern MB 11:6 Rimlighetsavvägning MB 2:7	Riksintressen för energiproduktion och energidistribution		x	7

Bilaga 5 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

Påverkanstyp	Drivkraft	Antal undantag	Teknisk möjliga åtgärd definierade	Möjlig metod för orimlig kostnad	Lagrum för nationellt samhällsviktig verksamhet	Tillförlitlig kedja av underlag i beslut 2016	Tillförlitlig kedja av underlag inför beslut 2021	Länens prioritering
3.6 Uttag eller avledning av vatten – Fiskodling och vattenbruk	Fiskodling och vattenbruk	0	x	Båtnadsreglern MB 11:6 Rimlighetsavvägning MB 2:7				
3.7 Uttag eller avledning av vatten - Övrigt	Turism och rekreation	5		Båtnadsreglern MB 11:6 Rimlighetsavvägning MB 2:7	Riksintresse naturvård och friluftsliv			
4.1.1 Förändring av morfologiskt tillstånd - Översvämnings skydd	Översvämnings skydd	0	x	Båtnadsreglern MB 11:6 Rimlighetsavvägning MB 2:7 Prioritering i statlig finansiering	Åtgärd i riskhanteringsplan MSBFS 2013:1		x	
4.1.2 Förändring av morfologiskt tillstånd - Jordbruk	Jordbruk	122	x	Båtnadsreglern MB 11:6 Rimlighetsavvägning MB 2:7				2

Bilaga 5 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

Påverkanstyp	Drivkraft	Antal undantag	Teknisk möjliga åtgärd definierade	Möjlig metod för orimlig kostnad	Lagrum för nationellt samhällsviktig verksamhet	Tillförlitlig kedja av underlag i beslut 2016	Tillförlitlig kedja av underlag inför beslut 2021	Länens prioritering
4.1.3 Förändring av morfologiskt tillstånd - Sjöfart	Sjöfart – Transport - Navigering. Gäller endast transport på vatten.	0	x	Båtnadsreglern MB 11:6 Rimlighetsavvägning MB 2:7	Riksintresse för totalförsvaret/samhällsviktig verksamhet i totalförsvaret Riksintresse för yrkesfisket Riksintresse för allmänna kommunikationer Allmänna hamnar Allmänna farleder	x	x	4
4.1.1 Förändring av morfologiskt tillstånd - Översvämnings skydd	Översvämnings skydd	0	x	Båtnadsreglern MB 11:6 Rimlighetsavvägning MB 2:7 Prioritering i statlig finansiering	Åtgärd i riskhanteringsplan MSBFS 2013:1		x	
4.1.2 Förändring av morfologiskt tillstånd - Jordbruk	Jordbruk	122	x	Båtnadsreglern MB 11:6 Rimlighetsavvägning MB 2:7				2

Bilaga 5 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

Påverkanstyp	Drivkraft	Antal undantag	Teknisk möjliga åtgärd definierade	Möjlig metod för orimlig kostnad	Lagrum för nationellt samhällsviktig verksamhet	Tillförlitlig kedja av underlag i beslut 2016	Tillförlitlig kedja av underlag inför beslut 2021	Länens prioritering
4.1.3 Förändring av morfologiskt tillstånd - Sjöfart	Sjöfart – Transport - Navigering. Gäller endast transport på vatten.	0	x	Båtnadsreglern MB 11:6 Rimlighetsavvägning MB 2:7	Riksintresse för totalförsvaret/samhällsviktig verksamhet i totalförsvaret Riksintresse för yrkesfisket Riksintresse för allmänna kommunikationer Allmänna hamnar Allmänna farleder	x	x	4
4.1.4 Förändring av morfologiskt tillstånd - Annat	Till exempel: flottleder, skogsbruk, fysisk planering, vattenkraft, vattenbruk, rekreation.	3738	x	Båtnadsreglern MB 11:6 Rimlighetsavvägning MB 2:7	Riksintresse kulturmiljö, Byggnadsminnen, Riksintresse naturvård och friluftsliv, Kulturresevat, Världarv			

Bilaga 5 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

Påverkans typ	Drivkraft	Antal undantag	Teknisk möjliga åtgärd definierade	Möjlig metod för orimlig kostnad	Lagrum för nationellt samhällsviktig verksamhet	Tillförlitlig kedja av underlag i beslut 2016	Tillförlitlig kedja av underlag inför beslut 2021	Länens prioritering
4.1.5 Förändring av morfologiskt tillstånd - Okänd eller föråldrade	Endast när drivkraften är okänd.	1397	x	Båtnadsreglern MB 11:6 Rimlighetsavvägning MB 2:7				
4.2.1 Förändring av konnektivitet genom dammar, barriärer och slussar - Vattenkraft	Energi - vattenkraft	1555	x	Båtnadsreglern MB 11:6 Rimlighetsavvägning MB 2:7	Riksintressen för energiproduktion och energidistribution		x	6
4.2.2 Förändring av konnektivitet genom dammar, barriärer och slussar - Översvämningsskydd	Översvämningsskydd	1	x	Båtnadsreglern MB 11:6 Rimlighetsavvägning MB 2:7 Prioritering i statlig finansiering	Åtgärd i riskhanteringsplan MSBFS 2013:1		x	7
4.2.3 Förändring av konnektivitet genom dammar, barriärer och slussar - Dricksvatten	Tätortsbebyggelse	11	x	Båtnadsreglern MB 11:6 Rimlighetsavvägning MB 2:7	Riksintresse för totalförsvaret/samhällsviktig verksamhet i totalförsvaret Samhällsviktig verksamhet MSBFS 2010:7		x	

Bilaga 5 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

Påverkanstyp	Drivkraft	Antal undantag	Teknisk möjliga åtgärd definierade	Möjlig metod för orimlig kostnad	Lagrum för nationellt samhällsviktig verksamhet	Tillförlitlig kedja av underlag i beslut 2016	Tillförlitlig kedja av underlag inför beslut 2021	Länens prioritering
4.2.4 Förändring av konnektivitet genom dammar, barriärer och slussar - Bevattning	Jordbruk	0	x	Båtnadsreglern MB 11:6 Rimlighetsavvägning MB 2:7				
4.2.5 Förändring av konnektivitet genom dammar, barriärer och slussar - Rekreation	Avser bristande konnektivitet till följd av rekreation.	0	x	Båtnadsreglern MB 11:6 Rimlighetsavvägning MB 2:7	Riksintresse naturvård och friluftsliv			
4.2.6 Dammar, barriärer och slussar - Industri	Industri, Energi - icke vattenkraft	0	x	Båtnadsreglern MB 11:6 Rimlighetsavvägning MB 2:7	Riksintresse för industriell produktion		x	

Bilaga 5 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

Påverkanstyp	Drivkraft	Antal undantag	Teknisk möjliga åtgärd definierade	Möjlig metod för orimlig kostnad	Lagrum för nationellt samhällsviktig verksamhet	Tillförlitlig kedja av underlag i beslut 2016	Tillförlitlig kedja av underlag inför beslut 2021	Länens prioritering
4.2.7 Dammar, barriärer och slussar - Sjöfart	Sjöfart – Transport - Navigering. Gäller endast transport på vatten.	0	x	Båtnadsreglern MB 11:6 Rimlighetsavvägning MB 2:7	Riksintresse för totalförsvaret/samhällsviktig verksamhet i totalförsvaret Riksintresse för yrkesfisket Riksintresse för allmänna kommunikationer Allmänna hamnar Allmänna farleder	x	x	
4.2.8 Dammar, barriärer och slussar - Övrigt	Annan känd drivkraft än vad som finns i 4.2.1-4.2.7. Här införs till exempel: flottleder, skogsbruk.	1404	x		Riksintresse kulturmiljö, Byggnadsminnen, Riksintresse naturvård och friluftsliv, Kulturresevat, Världsarv			7
4.2.9 Dammar, barriärer och slussar – Okänd eller föråldrad	Används endast när drivkraften/verksamheten är okänd.	5282	x					
4.3.1 Förändring av hydrologisk regim - Jordbruk	Jordbruk	3	x	Båtnadsreglern MB 11:6 Rimlighetsavvägning MB 2:7				

Bilaga 5 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

Påverkanstyp	Drivkraft	Antal undantag	Teknisk möjliga åtgärd definierade	Möjlig metod för orimlig kostnad	Lagrum för nationellt samhällsviktig verksamhet	Tillförlitlig kedja av underlag i beslut 2016	Tillförlitlig kedja av underlag inför beslut 2021	Länens prioritering
4.3.2 Förändring av hydrologisk regim – Transport	Sjöfart – Transport - Navigering. Gäller endast transport på vatten.	0	x	Båtnadsreglern MB 11:6 Rimlighetsavvägning MB 2:7	Riksintresse för totalförsvaret/samhällsviktig verksamhet i totalförsvaret Riksintresse för yrkesfisket Riksintresse för allmänna kommunikationer Allmänna hamnar Allmänna farleder	x	x	
4.3.3 Förändring av hydrologisk regim - Vattenkraft	Energi – Vattenkraft/Elproduktion	1296	x	Båtnadsreglern MB 11:6 Rimlighetsavvägning MB 2:7	Riksintressen för energiproduktion och energidistribution		x	6
4.3.4 Förändring av hydrologisk regim - Allmän dricksvattenförsörjning	Tätortsbebyggelse	0	x	Båtnadsreglern MB 11:6 Rimlighetsavvägning MB 2:7	Riksintresse för vattenförsörjning Samhällsviktig verksamhet MSBFS 2010:7		x	6

Bilaga 5 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

Påverkanstyp	Drivkraft	Antal undantag	Teknisk möjliga åtgärd definierade	Möjlig metod för orimlig kostnad	Lagrum för nationellt samhällsviktig verksamhet	Tillförlitlig kedja av underlag i beslut 2016	Tillförlitlig kedja av underlag inför beslut 2021	Länens prioritering
4.3.5 Förändring av hydrologisk regim - Vattenbruk	Fiskodling och vattenbruk	0	x	Båtnadsreglern MB 11:6 Rimlighetsavvägning MB 2:7				
4.3.6 Förändring av hydrologisk regim - Övriga	Annan känd drivkraft än vad som inkluderas i 4.3.1-4.3.5. Här införs till exempel: flottleder, skogsbruk.	483	x	Båtnadsreglern MB 11:6 Rimlighetsavvägning MB 2:7	Riksintresse kulturmiljö, Byggnadsminnen, Riksintresse naturvård och friluftsliv, Kulturresevat, Världsarv			6
4.4 Fysisk förlust av hela eller delar av vattenförekomsten	Översvämningsskydd, klimatförändring/anpassning	0	x	Båtnadsreglern MB 11:6 Rimlighetsavvägning MB 2:7	Åtgärd i riskhanteringsplan MSBFS 2013:1			7

Bilaga 5 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

Påverkanstyp	Drivkraft	Antal undantag	Teknisk möjliga åtgärd definierade	Möjlig metod för orimlig kostnad	Lagrum för nationellt samhällsviktig verksamhet	Tillförlitlig kedja av underlag i beslut 2016	Tillförlitlig kedja av underlag inför beslut 2021	Länens prioritering
4.5 Hydromorfologiska förändringar - Övrigt	Gäller endast andra hydromorfologiska förändringar som inte ingår i någon av kategorierna ovan, inklusive förändring av vattennivån eller volym för ändamål som inte anges ovan.	2609	x	Båtnadsreglern MB 11:6 Rimlighetsavvägning MB 2:7	Riksintresse kulturmiljö, Byggnadsminnen, Riksintresse naturvård och friluftsliv, Kulturresevat, Världsarv			7
5.1 - Introducerade arter och sjukdomar	Transport, Fiske och vattenbruk, Turism och rekreation	16	x	Prioritering i statlig finansiering				5
5.2 - Nyttjande eller bortförande av djur eller växter	Transport, Fiske och vattenbruk, Turism och rekreation	0						
5.3 – Skräp	Tätortsbebyggelse, Transport (sjöfart och navigation)	0	x	Prioritering i statlig finansiering				

Bilaga 5 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

Påverkanstyp	Drivkraft	Antal undantag	Teknisk möjliga åtgärd definierade	Möjlig metod för orimlig kostnad	Lagrum för nationellt samhällsviktig verksamhet	Tillförlitlig kedja av underlag i beslut 2016	Tillförlitlig kedja av underlag inför beslut 2021	Länens prioritering
6.1 Grundvatten – Konstgjord vattenåterföring	Jordbruk, Energi - icke vattenkraft,	0	x	Båtnadsreglern MB 11:6 Rimlighetsavvägning MB 2:7	Riksintresse för totalförsvaret/samhällsviktig verksamhet i totalförsvaret Samhällsviktig verksamhet MSBFS 2010:7			
6.2 Grundvattenni våförändringar	Industri, Tätortsbebyggelse	0	x	Båtnadsreglern MB 11:6 Rimlighetsavvägning MB 2:8	Riksintresse för totalförsvaret/samhällsviktig verksamhet i totalförsvaret Samhällsviktig verksamhet MSBFS 2010:7			
7 Annan signifikant påverkan	Andra drivkrafter som inte ingår i någon av kategorierna ovan	0		Rimlighetsavvägning MB 2:7				6
8 Okänd signifikant påverkan	Endast relevant när status är sämre än god och drivkraften är okänd.	0		Rimlighetsavvägning MB 2:7				7

Bilaga 5 till redovisning av uppdrag nr 25 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2017

Påverkanstyp	Drivkraft	Antal undantag	Teknisk möjliga åtgärd definierade	Möjlig metod för orimlig kostnad	Lagrum för nationellt samhällsviktig verksamhet	Tillförlitlig kedja av underlag i beslut 2016	Tillförlitlig kedja av underlag inför beslut 2021	Länens prioritering
9 Historisk påverkan	Grundvattenföremster som är significant förorenade av historisk verksamhet som inte längre existerar.	0	x	Rimlighetsavvägning MB 2:7, Prioritering i statlig finansiering	Kap. 10 MB Förorenade områden	x	x	7

